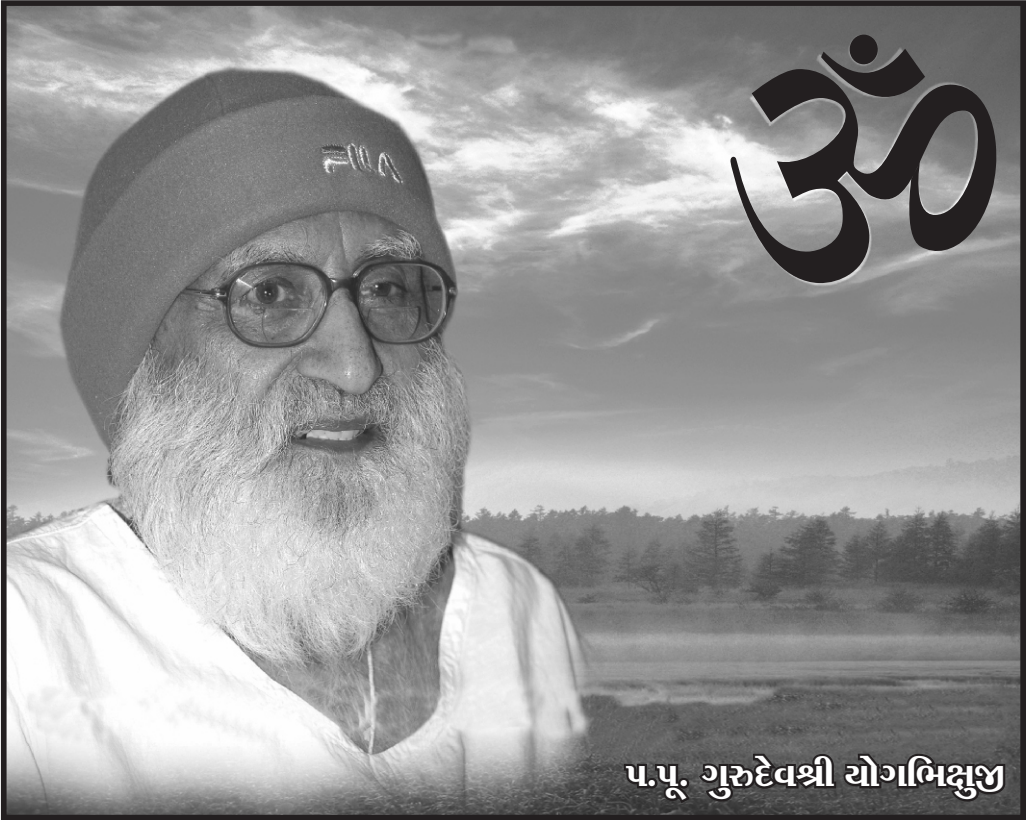

ॐ

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा

आत्मनो हिताय जगतः सुभाय

प.पू. गुरुदेवश्री योगभिक्षुः

वर्ष - 30 (अप्रिल, मे, जून)

VOL - XXX 2014-15

ISSUE-IV

मानद तंत्री : नेषध व्यास

संकलन : डॉ. स. स. भिक्षु

‘योग’ भिक्षा लावीणो, ‘भिक्षु’ जनी गुरुडार;
मुमुक्षु जइर पामशे, सौनो मुजमां भाग.

આતંકવાદ નાથવો છે ?

-યોગભિક્ષુ

વરસાદ પડવાથી જેમ બિલાડીના ટોપ ફૂટી નીકળે છે તેમ આતંકવાદ ફૂટી નીકળતો નથી પણ તેને અસહનશીલતા અને અજ્ઞાનતા દ્વારા આમંત્રણ આપવામાં આવે છે.

આતંકવાદ નાથવા માટે પ્રથમ એ રહસ્ય જાણવું પડશે કે આતંકવાદનાં બીજ મનુષ્યના મગજમાં અને હૃદયમાં કઈ રીતે રોપાય છે? ઠેઠ હૃદયભૂમિમાં પડેલાં બીજને જ્યાં સુધી નષ્ટ કરવામાં નહીં આવે ત્યાં સુધી આતંકવાદ જડમૂડથી નાશ પામશે નહીં અને ગમે તે રૂપે, રંગે અને પ્રકારે ડોકિયું કરશે જ.

સ્થૂલાતિસ્થૂલથી માંડીને સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ હિંસાનો એક વખત પ્રારંભ થઈ જાય છે પછી બદલાની ભાવનાથી પ્રેરાઈને તેનું ચક્કર ચાલવું પ્રારંભ થઈ જાય છે. સામે પક્ષેથી યોગ્ય પ્રતિભાવ ન સાંપડવા છતાં “બદલો નથી લેવો, હિંસાનો જવાબ હિંસાથી નથી આપવો” એવી પહેલ તે વખતે જે કરી શકે છે તે પક્ષ જ હિંસાના ચાલતા ચક્રને થંભાવી શકે છે. હિંસાયકને પ્રારંભ કરવાની પહેલ ભલે ગમે તેના દ્વારા થઈ હોય પણ શક્તિશાળી પક્ષ તો તે જ છે કે જે તેને થંભાવવાની પહેલ કરે છે.

હિંસા ખોટી એટલા માટે છે કે તેથી વેર બંધાય છે, અને પછી વેર-બદલો લેવાની સાંકળ એવી ગંઠાય છે કે પછી અનંત નિર્દોષ અને નિરપરાધ માણસોને તેમાં સંડોવાવું પડે છે અને એ રીતે અનેક પેઢીઓ અને રાષ્ટ્રો તેમાં ગારદ થઈ જાય છે.

બાળમંદિરોમાં, શાળાઓમાં અને મહાશાળાઓમાં આધુનિક વિજ્ઞાનયુક્ત ઘણું બધું શીખવવામાં આવે છે તે સારું જ છે. પણ જ્યાં સુધી ઉપર કહેલી પાયાની બાબતો નહીં શિખવાય ત્યાં સુધી આધુનિક ભણતર પાયા વિનાની ઈમારત જેવું સાબિત થશે—થયું છે.

“વેરથી વેર શમશે નહીં” એ વાત ઉપદેશવાની અને છાપાંઓમાં આપવાની માત્ર ન રહેતાં એ શિક્ષણના પાયાનો વિષય બને તે સમય હવે ઘણો વીતી ચૂક્યો હોવા છતાંય થોડો બાકી જરૂર છે. માનવરક્ષાના મહારથીઓ અને વિશ્વકલ્યાણના ચિંતકોએ મળીને એવું કાંઈક કરવાની સખ્ત જરૂરત છે કે જેથી “વેરથી વેર શમશે નહીં” તે રહસ્ય યુક્તિ-પ્રયુક્તિ અને મનોવૈજ્ઞાનિક ઢંગથી બાળકોને ગળથૂથીમાંથી પાન કરાવી શકાય. વહેલો કે મોડો, તો જ આતંકવાદ નાથી શકાશે. આ સિવાયના ઘણા ઉપાયો વિશ્વ ઉપર અજમાવાઈ ચુકાયા છે તો આ પણ એક વખત આચરી જોવાય.

જો કે આતંકવાદનું અસ્તિત્વ જગત ઉપર દેવ-દાનવનાં યુદ્ધો રૂપે કે દૈવી-આસુરી શક્તિના ઘર્ષણ રૂપે વત્તાઓછા પ્રમાણમાં હરહંમેશ રહ્યું જ છે - રહેવાનું જ છે. તેને સંપૂર્ણપણે અટકાવી નહીં શકાય. પરંતુ તેને વધુમાં વધુ શાંત કરવા માટે ગળથૂથીમાંથી જ - શિક્ષણના પાયામાંથી જ એ શીખવવું પડશે કે “(૧) વેરથી વેર શમશે નહિં. (૨) બદલો ન લેવાની જે પહેલ કરે છે તે જ શક્તિશાળી છે. (૩) પોતાના મસ્તકની આહુતિ આપવા કરતાં પણ ઉપરોક્ત આહુતિ વધુ પુણ્યદાયી છે. (૪) હિંસાના ચાલતા ચક્રને થંભાવવામાં જે કાંઈ સહન કરવું પડે તે હસતાં હસતાં સહન કરવું તે કાયરતા નથી પણ તે જ સાચી શૂરવીરતા છે.” વગેરે વગેરે.

આ સિવાય તો હું તારાને મારું અને મારાને કાપ્ય, પછી મારવા-કાપવાના ચક્રને થંભાવે કોણ? આ ચક્રને થંભાવનાર સામા ઉપર તો ઉપકાર કરે જ છે પણ પોતા ઉપર ઘણો મોટો ઉપકાર કરે છે. હિંસાના ચક્રને થંભાવવાની પહેલ કરીને તે પોતાની પછીની આખી પેઢીને મારો-કાપોમાંથી બચાવી લે છે.

આવતી પેઢીમાં જડમૂડથી ઉપરોક્ત કલ્યાણપ્રદ વિચાર-રોપણીનું ફળ ભલે બે-ચાર પેઢી પછી મળે પણ આ સિવાય તો કદી મળવાનું નથી તે આજ સુધીના અખતરાઓથી સાબિત થઈ ચૂક્યું છે.

“સ્વધર્મે નિધનં શ્રેય” ઉપરોક્ત સ્વધર્મના વિચાર, આચાર, પ્રચાર અને પ્રસારમાં જે કાંઈ આપત્તિઓ આવે તેમાં અંતે શ્રેય જ છે. સ્વધર્મ એટલે પોતાનો ધર્મ અર્થાત્ આત્માનો ધર્મ. સર્વ આત્માને - તમામ જીવોને સુખશાંતિ મળે તેવા પ્રયત્નો કરવામાં મૃત્યુ આવે તોય તેને શ્રેયસ્કર ગણ્યું છે અને “પરધર્મો ભયાવહ.” પરધર્મ એટલે કે પારકો ધર્મ અર્થાત્ આત્મા સિવાયનો ધર્મ. કોઈપણ જીવને દુઃખ - અશાંતિ થાય તેવું વર્તન કરવું તે ભયકારક છે. આ વાતને સાબિત કરવાની જરૂરત નથી, સૌને સ્વાનુભવ છે જ.

॥ ॐ ॥

॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

रुतम्भरा (ऋतम्भरा) એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું બહુજનહિતાય-બહુજનસુખાય

મન-ભૂતને સતત સારા કામમાં રોકી રાખીએ બુદ્ધિની સૂક્ષ્મતા દ્વારા ચમત્કાર સર્જી શકાય

- યોગભિક્ષુ

(૧) શ્રી ગોવિંદભાઈ પ્રજાપતિ તથા શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ પટેલ સહકુટુંબ અવારનવાર નારાયણપુરાથી “ધર્મમેઘ”માં દર્શન-સત્સંગાર્થે આવે. ક્યારેક ક્યારેક એવું બને કે તેઓ આવે ત્યારે અમે સીવવાના મશીન ઉપર કાંઈક સીવતા કે સાંધતા હોઈએ. એ સૌ ચટ્ટાઈ પાથરીને બેસે, હું મારું કામ પૂરું કરીને પછી તેમની સાથે બેસું. એટલે ગોવિંદભાઈ મોઢું મલકાવતાં મલકાવતાં કહે કે, “બાપુ ! આપને આ રીતે અવારનવાર કામ કરતા જોઈને અમને ગાંધીજીની યાદ આવી જાય છે. જ્યારે પણ અમે આવીએ છીએ ત્યારે આપ કાંઈ ને કાંઈ કામ કરતા જ હો છો. આપને આ રીતે કાર્યમગ્ન જોઈને અમને ખૂબ પ્રેરણા મળે છે અને આનંદ થાય છે.”

અત્યારે તો સિલાઈ મશીન છે પણ સાવ નાના હતા ત્યારે મશીન ન હતું. તે વખતે પણ જૂના લેંઘા-પાટલૂન વગેરે પાયજામામાંથી હાથે સીવીને થેલીઓ, ઓશીકાનાં કવર વગેરે બનાવતા. તે બનાવવામાં અને વાપરવામાં અલૌકિક આનંદ મળતો.

(૨) અમારી રૂમની બારીમાંથી સાંજે તડકો રૂમમાં આવે તેથી ઉપર દમાભાઈ પાસે છાપરું કરાવી લીધું. છાપરું થયું એટલે તેટલા ભાગમાં સરસ છાંયો થઈ ગયો અને વરસાદનું પાણી પડવાનું પણ બંધ થયું. એટલે વિચાર આવ્યો કે છાપરાની નીચે નાનકડો હીંચકો બાંધ્યો હોય તો બહાર ખુલ્લામાં અવાર-નવાર બેસવા થાય. થોડા દિવસ હીંચકા તરીકે એક ખુરશી બાંધી, સરસ હીંચકા ખવાય. પણ તે પર અમે એકલા જ બેસી શકીએ. એના માટે વિચાર

શરૂ થઈ ગયા. કમ્પાઉન્ડની દીવાલ પર આરામ ખુરશી દશેક વર્ષથી ટીંગાડી રાખેલી હતી તેના પર નજર ચોંટી. તેના પર એટલો કાટ ચડી ગયેલો કે ખુરશીની પાઈપ પૂરી દેખાય પણ નહીં. ખુરશીના રીવેટ કાઢીને તેનાં બે ચોકઠાં જુદાં કર્યા, હર્ષદ માસ્તરે અને અમે બંનેએ મળીને ઈંટાળાથી અને કાચ પેપરથી ખુરશીની પાઈપ સાફ કરીને રંગ લગાડી દીધો એટલે બંને ચોકઠાં નવાં થઈ ગયાં. બંને ચોકઠાંમાં ખાટલાની જૂની પાટી ભરી દીધી કે જે ઘણા સમયથી કાઢી નાખેલી હતી. અને બંને ચોકઠાંને વ્યવસ્થિત કરીને બાંધી દીધાં. મોટું ચોકઠું બેસવા માટે અને નાનું ઓઠીંગણ માટે. હીંચકો તૈયાર ! મોટાય હીંચે અને નાનાય હીંચે. હીંચકાની સાંકળ નીમુબેને ઠાસરાથી મોકલેલી. એમને અનાજની દુકાન હતી ત્યારની ત્રાજવાની સાંકળો પડી હતી. તેનો સદ્ઉપયોગ હીંચકામાં થઈ ગયો. હવે રોજ સાંજે દર્શનને (યોગેશભાઈના એક વર્ષના બાબલાને) હીંચકે બેસાડીને ગાઈએ છીએ કે, “દર્શન ભૂખ્યો નથી... દર્શન તરસ્યો નથી... દર્શન હીંચે... છે...”

હીંચકાની પાઈપ રંગવા માટે રંગની ડબ્બી રૂપિયા પચ્ચીસની બહારથી લાવવા પડી. તેથી અમે હર્ષદ માસ્તરને કહ્યું કે માસ્તર ! આ રંગની ડબ્બી બહારથી લાવવી પડી, તેના માટે પણ બુદ્ધિ બરાબર દોડાવવી જોઈએ. ઘરમાંથી જ એવું કાંઈક શોધી કાઢવું જોઈએ કે તેનાથી કામ ચાલે. અહીં લોભની વાત નથી, પણ આપણા મગજની દરિદ્રતાની વાત છે. આપણું મગજ એ શોધી ન શક્યું તેની અહીં નોંધ લીધી છે. તેની અહીં ટકોર કરી છે.

પછી તો જે કોઈ સ્નેહીઓ આવે તે સર્વને આ હીંચકો બતાવવામાં અમને ખૂબ આનંદ થતો. એ આનંદ હતો એક પ્રકારના સર્જનનો ! સર્જનનો આનંદ પણ અલૌકિક હોય છે.

(૩) ટેરીકોટનનો ઝલ્લો તો અમારે લગભગ દસ-પંદર વર્ષ સુધી ચાલે છે, પણ સુતરાઉ ધોતિયું એકાદ વર્ષ માંડ ચાલે. વચ્ચેથી - થાપાના ભાગે ઘસારો પહોંચે. બંને બાજુના છેડા સારા હોય. એટલે વચ્ચેનો ઘસાયેલો ભાગ - લગભગ અડધા વારનો ટુકડો કાઢી નાંખીએ અને બંને છેડાના ભાગથી સીવી લઈએ એટલે ધોતિયું તૈયાર. આવી રીતે સાંધેલા ધોતિયાને દેશી ભાષામાં “દાંડિયું” કહે છે. માંગનારા સાધુ અવારનવાર એ દાંડિયાં લઈ જાય છે. એ લોકો તો દાંડિયાને બેવડું કરીને લુંગીની જેમ પહેરે એટલે એમનું તો આબાદ કામ થઈ જાય. વળી, દાંડિયા ઘરમાં ગોદાંની ખોળો બનાવવામાં પણ કામમાં આવે છે.

(૪) ઉમરેઠમાં ઓમ્ પરિવારનું કેન્દ્ર ચાલે છે. એટલે ત્યાં અવારનવાર જવાનું થાય. ગોપાલભાઈના ત્યાં બાથરૂમમાંથી સ્નાન કરીને બહાર નીકળ્યા પછી અમે બેનને કહ્યું કે, બાથરૂમમાં પલાળેલું ધોતિયું છે તે નવું જ છે, તે ધોવડાવીને તુરત સૂકવી દેજો, સાંજે ડાકોરના કાર્યક્રમમાં પહેરવા જોઈશે. થોડો વધુ ખુલાસો કરતાં કહ્યું કે, નવું એટલે કે છે મહિનાથી પહેરું છું તે. જૂનું એટલે કે દોઢ બે વર્ષથી પહેરાય છે તે. બે દિવસ પછી બેને પૂછ્યું કે, બાપુ ! બાળકો (તેમનાં દીકરો-દીકરી) પૂછતાં હતાં કે બાપુ જૂનાં કપડાં કેમ પહેરે છે? નવાં કેમ નથી પહેરતા? અમે જવાબમાં કહ્યું કે બાળકોને તો એમ જ હોય ને કે બાપુ નવાંનવાં કપડાં પહેરે. તેમને બિચારાંને એ ખબર થોડી જ છે કે કોઈને આપવું હોય તો નવું વસ્ત્ર આપી શકાય; કાંઈ જૂનું થોડું જ અપાય છે ?

આપણા રસોડામાંથી એંઠવાડરૂપે નીકળતા અતિ કીંમતી અન્નને પણ જો જેમ-તેમ ફેંકી દેવામાં ન આવે તો તેનાથી કેટલાય જીવોની ઉદરપૂર્તિ થાય. આવી બધી કાળજી-ખેવના રાખવી તે આપણા જીવનનો આનંદ બની જવો જોઈએ. સાચી સમજણ દ્વારા આપણે પોતે જ ચમત્કાર સર્જી શકીએ. ઘરમાં પણ અવારનવાર નીકળતાં, હાથે થઈ શકે તેવાં કડિયાકામ, લુહારીકામ, સુથારીકામ, દરજીકામ, ભરત, ગૂંથણ વગેરે પણ હાથે જ કરી લઈએ. અમે સ્વેટર કઈ રીતે બનાવતા તે પણ એક જાણવા જેવું રહસ્ય છે.

નાના હતા ત્યારની આ વાત છે. ગોળના રવાને બાંધવાનું જે છણિયું (ચાદરુ) નીકળે તેને ખૂબ સારી રીતે ધોઈને તેની એક એક પાતળી સૂતળી જુદી કરીને તેને સરસ મજાની રંગી નાંખતા. તે એકેક વારના દરેક ટુકડાને ગાંઠો મારીને સાંધી દેતા અને એનો એક મોટો દડો બનાવતા. કોઈપણ જુવે તો એ ઊનનો જ દડો લાગે. તેમાંથી પછી અમે ચાર સોયાનું સ્વેટર અને મફલર બનાવતા. રંગરૂપે અસલ ઊનનું જ સ્વેટર અને હૂંફ પણ ઊન જેવી જ આપે. ગાંઠો બધી અંદરના ભાગમાં આવી જાય.

આવાં રહસ્યો નહીં જાણનારાઓને આ બધી વાતોમાં કદાચ લોભ કે મખ્ખીચૂસપણું કે ચમડી ટૂટે પણ દમડી ન છૂટે એવી વૃત્તિ દેખાય, કે કોઈને મૂર્ખપણું, વેદિયાપણું, બોચિયાપણું, જુનવાણીપણું વગેરે દેખાય. ઉપર ઉપરથી જોનારાઓને એમ જ લાગે. એમને ક્યાં ખબર છે કે જાતે દાંડિયાં પહેરીને નવાં વસ્ત્રો ભેટ અપાય છે. ઘરે મળવા આવનાર યોગ્ય વ્યક્તિઓનું સન્માન કરવા માટે કોઈને ધોતી તો કોઈને ઝબ્બો તો કોઈને શાલ, સાડી, ખેસ કે અન્ય બીજી કોઈ ઉપયોગી વસ્તુ ભેટ આપી - ઓઢાડીને તેમનું સ્વાગત-સન્માન કરાય છે - આનંદ પમાય છે.

ઉપરોક્ત ઘરનાં બધાં કાર્યો જાતે કરવામાં સમય ખૂબ આનંદમાં પસાર થાય, કાંઈક સર્જન કાર્યનો સંતોષ અનુભવાય, કળાકારમાં રહેલી જાતભાતની કળા કરવાની ભૂખની પણ તૃપ્તિ થાય અને આર્થિક રીતે પણ લાભ જ થાય. આમ લાભ, તૃપ્તિ, સંતોષ અને આનંદનો કોઈ પાર નહીં. આ બધી પ્રાપ્તિઓથી જીવન હર્ષભર્યું લાગે, એકલતા સતાવે નહીં. અને આ બધી સાત્ત્વિક પ્રાપ્તિઓના કારણે આરોગ્ય અને દીર્ઘાયુષ્ય પ્રાપ્ત થાય એ તો સ્વાભાવિક જ છે.

જીવન જીવવાની સાચી કળાને જે જાણે, માણે અને પ્રમાણે તેનાથી મોટો કલાકાર બીજો કોણ હોઈ શકે? જીવનમાં આવી રીતે, ત્રેવડથી-કસકસરથી જીવવાની અનેક તકો સાંપડતી હોય છે જે ઝડપી લેવી જોઈએ. તેથી તો કહ્યું છે કે, “ત્રેવડ ત્રીજો ભાઈ છે.” આવી વાતોને પણ સાચી રીતે સમજવાની ત્રેવડ હોવી જોઈએ, તો તેનો પૂરો લાભ પામી શકાય. મફતમાં મળેલા અમૃતને ‘અમૃત’ સમજવાની પણ ત્રેવડ હોવી જોઈએ. નહીં તો ‘ચીડિયા યુગ ગઈ ખેત’ જેવું થાય.

ઉપવાસ અને ભૂખમરામાં જેટલો તફાવત છે તેટલો જ લોભમાં અને કરકસરમાં છે. કરકસર માટે બુદ્ધિને સારી રીતે કસવી પડે છે. બુદ્ધિ જેમ-જેમ વધુ કસાશે તેમ-તેમ તેમાંથી વધુ ને વધુ તેજકિરણો બહાર ફેંકાશે. આરપાર સોંસરવાં નીકળી જનાર એ તેજકિરણોથી અનંત જન્મોના અંધકારના ડુંગરો ભેદાઈ જશે.

મન અતિચંચળ છે. તેને જો સારાં કાર્યોમાં રોકેલું નહિ રાખીએ તો તે ખોટાં કામમાં લાગી જશે. પેલું જૂનું દષ્ટાંત છે ને કે, એક ભાઈએ ભૂત સાંધેલું, કે તેને સતત કામમાં રોકી રાખતો. જ્યારે કાંઈ જ કામ ન હોય ત્યારે તે ભૂતને એક થાંભલા પર ચડવા-ઊતરવામાં રોકી રાખતો.

જો એમ ન કરે તો નવરું પડેલું ભૂત તેને ખાઈ જાય. આ ભૂતનું દષ્ટાંત મન માટે જ છે. વળી, જેઓ મનને સતત સારાં કાર્યોમાં રોકી રાખે છે તેઓને “સમય પસાર નથી થતો.” તેની ફરિયાદ નથી રહેતી.

જેનો જીભ પર કાબૂ, તેનો જગ પર જાદુ;
જેનું જીવન સાદું, તેનું આરોગ્ય ઝારું;
કરકસર છે કામધેનુ, દે છે અમૃત દિન-રૈનું;
કમ ખાઓ જો ગમ ખાઓ, તો દુઃખથી મુક્તિ પામો.

મનના સમાધાન જેવું બીજું એકેય સુખ નથી અને મનનું સમાધાન કરવાની કળા હસ્તગત થઈ જાય તેનું જ નામ યોગ.

શરદપૂર્ણિમા નિમિત્તે ક્રાંતિકારી આધ્યાત્મિક ગરબા

તા. ૮-૧૦-૨૦૧૪

સંકલન - શશિકાંત પટેલ

ઓમ્ પરિવારના ઉપક્રમે તા. ૮-૧૦-૨૦૧૪ને બુધવારે શરદપૂર્ણિમા નિમિત્તે શ્રી ડૉ. સ.સ. ભિક્ષુજીના નિવાસસ્થાને, ૩-બ પલિયડનગર સોસાયટી, નારણપુરા મુકામે કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. કાર્યક્રમમાં સ્વાધ્યાય-સત્સંગ, શ્રી આદ્યગુરુદેવ પુષ્પઅભિષેક યજ્ઞ, પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં ટેલિફોન દ્વારા આશીર્વાચન, પ.પૂ. ગુરુદેવરચિત મૌલિક આધ્યાત્મિક-ક્રાંતિકારી ગરબા, નાસ્તો તથા દૂધ-પૌઆનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રીએ ટેલિફોન દ્વારા જે આશીર્વાચનની કરુણા વરસાવી તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વાચન

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય, તો જ આપણી જય.

આજે શરદપૂર્ણિમા નિમિત્તે આયોજિત કાર્યક્રમનો આનંદ લેવા તમે સૌ હૌશભેર ઉપસ્થિત થયાં છો. આજના કાર્યક્રમમાં સ્વાધ્યાય-સત્સંગ, શ્રી આદ્યગુરુદેવ પુષ્પઅભિષેક યજ્ઞ, આશીર્વાચન, આધ્યાત્મિક ક્રાંતિકારી મૌલિક ગરબા તથા દૂધ-પૌઆ અને નાસ્તાનું સુંદર આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

તમે સૌ ખૂબ જ આનંદથી તેનો સાત્ત્વિક લાભ વિવેક-મર્યાદાપૂર્વક લેજો. આવા કાર્યક્રમના આયોજનમાં બે લાભ એક સાથે મળતા હોય છે. એક તો, આવા કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત નાનાં-મોટાં સૌ કોઈ તેનો વિવેક-મર્યાદાપૂર્વક એક સાથે સાત્ત્વિક આનંદ લઈ શકે છે. વળી, એક સાથે સૌ ભેગાં થવાથી એકબીજાને મળી ખબરઅંતર પૂછી શકાય છે. આમ, સૌમાં પરસ્પર નિઃસ્વાર્થ આત્મીયતામાં વધારો થાય છે. આજનો કાર્યક્રમ શરદપૂર્ણિમા નિમિત્તે આયોજિત કરેલ છે. પૂર્ણિમાને પૂર્ણિમાસી પણ કહેવામાં આવે છે. આ દિવસે માસ-મહિનો પૂરો થાય છે. આમ, પૂર્ણિમાસી એટલે મહિનાને પૂર્ણ કરવા વાળો દિવસ. દર મહિને પૂર્ણિમા-પૂર્ણિમાસી તો આવે જ છે. પરંતુ, આખા વર્ષ દરમ્યાન ગુરુપૂર્ણિમા અને શરદપૂર્ણિમાનું વિશેષ મહત્ત્વ રહેલું છે. આધ્યાત્મિક દષ્ટિએ આપણી ઋષિસંસ્કૃતિમાં ગુરુપૂર્ણિમાનું વિશેષ મહત્ત્વ રહેલું છે. જ્યારે શરદપૂર્ણિમાનું, આરોગ્યની દષ્ટિએ વિશેષ મહત્ત્વ રહેલું છે. આખા વરસ દરમ્યાન શરદપૂર્ણિમાની રાત્રે ચંદ્ર પૃથ્વીથી વધુમાં વધુ નજદીક હોવાથી તે રાત્રી દરમ્યાન ચંદ્રમાંથી પૃથ્વી ઉપર ઔષધીય ગુણયુક્ત અમૃતતુલ્ય શીતળ કિરણો વિશેષરૂપે વરસે છે. તેથી તે રાત્રી દરમ્યાન સાકરમિશ્રિત દૂધ-પૌઆથી ભરેલું વાસણ આકાશ નીચે ખુલ્લું રાખવામાં આવે અને આખી રાત

એ વિશિષ્ટ ચંદ્રકિરણો તેમાં પડે છે. બીજા દિવસે સવારે તેને પ્રસાદરૂપે ખાવાથી તેના અમૃતતુલ્ય ઔષધીય ગુણોનો લાભ અનાયાસે પ્રાપ્ત થાય છે. ગાંધીનગર પાસે લોદરા ગામમાં એક આશ્રમ આવેલો છે. આશ્રમમાં આયુર્વેદનું દવાખાનું પણ છે. શરદપૂર્ણિમાના દિવસે શ્વાસની તકલીફવાળા દરદીઓ ત્યાં આવીને રહે છે. તેમની રહેવાની તથા જમવાની વ્યવસ્થા આશ્રમ તરફથી કરવામાં આવે છે. શરદપૂર્ણિમાની રાત્રીએ આશ્રમમાં સાકરમિશ્રત દૂધ-પૌઆને, ચંદ્રકિરણો તેમાં સીધા પડે તેમ આખી રાત ખુલ્લા આકાશ નીચે રાખવામાં આવે છે. બીજા દિવસે સવારે તે દૂધ-પૌઆ અને એક દવાની પડીકી દર્દીઓને આપવામાં આવે છે. તે ખાવાથી શ્વાસના દર્દીઓને ઘણી જ રાહત થતી હોય છે. વળી, આગળ ચોમાસું ગયું હોવાથી તથા ભાદરવા મહિનામાં તીવ્ર ગરમી પડી હોવાથી શરીરમાં ઉષ્ણતા અને વિકૃત થયેલા પિત્તનું પ્રમાણ વધ્યું હોય છે. તેના શમન માટે શરદપૂર્ણિમાની રાત્રીનાં ચંદ્રકિરણોની અસરવાળા દૂધ-પૌઆ ખાવાથી વિશેષ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. આમ, શરદપૂર્ણિમાએ ચંદ્ર પૃથ્વીની સૌથી નજદીક હોવાથી તે રાત્રી દરમ્યાન વરસેલ તેના ઔષધીય ગુણયુક્ત-અમૃતતુલ્ય શીતળ કિરણોનો પ્રભાવ દૂધ-પૌઆમાં વિશેષ રહે છે. તેથી તેનું સેવન કરવાથી વિશેષ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. શ્વાસના દરદી માટે તે ખૂબ જ ગુણકારી છે. શરદપૂર્ણિમાએ આખી રાત અમૃતતુલ્ય ચંદ્રકિરણો જે દૂધ-પૌઆમાં વરસ્યાં હોય તે દૂધ-પૌઆ ખાવા માત્રથી જો તેનો આવો વિશેષ લાભ પ્રાપ્ત થતો હોય તો, મર્યાદા જળવાઈ રહે એટલાં શક્ય-ઓછાં વસ્ત્ર પહેરી ખુલ્લા મસ્તકે ચંદ્રનાં કિરણો સીધાં જ આપણી ઉપર પડે તે રીતે બેસીએ તો તેનો લાભ અધિક મળે તે સ્વાભાવિક છે. તેમ કરવાથી આપણા મસ્તિકના કોષો ઊર્જિવાન થાય છે. ગરમી અને વિકૃત થયેલ પિત્તના કારણે થયેલ ચામડીના રોગોમાં પણ ફાયદો થાય છે. શરદપૂર્ણિમાએ ચંદ્રકિરણોનો લાભ વિશેષરૂપે મળે છે. બાકી તો તેનો અમૂલ્ય લાભ વધતે-ઓછે અંશે બારે માસ મળતો જ હોય છે. ચાહે પછી દિવસ હોય કે રાત્રી હોય, અજવાળિયું હોય કે અંધારિયું હોય. અજવાળિયાને શુકલપક્ષ કે સુદ પણ કહે છે. અંધારિયાને કૃષ્ણપક્ષ કે વદ કહે છે. દરેક મહિનાને પંદર દિવસનો એક એવા બે ભાગમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે. સુદ એકમથી પૂર્ણિમા સુધીના પંદર દિવસને અજવાળિયું કે

શુકલપક્ષ કહેવામાં આવે છે અને પૂર્ણિમા પછીના દિવસથી એટલે કે વદ એકમથી અમાસને અંધારિયું કે કૃષ્ણપક્ષ કહેવામાં આવે છે. સુદ એકમના દિવસે રાત્રે ચંદ્રનો ખૂબ જ ઓછો ભાગ આકાશમાં થોડા સમય માટે દેખાય છે. પછી સુદ બીજ-ત્રીજ એમ જેમ જેમ દિવસ જાય છે તેમ તેમ, ચંદ્રનો દેખાતો ભાગ અને સમય બેચ વધતા જાય છે. પૂર્ણિમાની રાત્રીએ સંપૂર્ણ ચંદ્ર આખી રાત્રી દરમ્યાન દેખાય છે. તેવી જ રીતે વદ એકમથી અમાસ સુધી જેમ જેમ દિવસ જાય છે તેમ તેમ, દરરોજ રાત્રે ચંદ્રનો દેખાતો ભાગ અને સમય વધુ ને વધુ ઓછો થતો જાય છે. અમાસની રાત્રીએ ચંદ્ર બિલકુલ દેખાતો નથી. આમ આપણે સમજીએ છીએ કે ચંદ્ર આકાશમાં અપૂર્ણ કે પૂર્ણ દેખાય છે. રાત્રે ચંદ્ર ઊગે છે અને દિવસે આથમે છે તો તે આપણી અજ્ઞાનતા છે. ચંદ્ર ઊગતો પણ નથી કે આથમતો પણ નથી. તે તો અવકાશમાં પૂર્ણસ્વરૂપે સતત રહેલો જ છે. પરંતુ, આપણી દૃષ્ટિમર્યાદાના કારણે હકીકતમાં તો તે આપણાથી ઓઝલ થાય છે તેથી આપણને તેવો આભાસ માત્ર થાય છે. આ વાતને તાત્વિક રીતે સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

એક દીપકની જ્યોતમાંથી ચારે બાજુ પ્રકાશ ફેલાઈ રહ્યો હોય. હવે તેની અને આપણી વચ્ચે એક પાટિયું રાખવામાં આવે, તો આપણી તરફ તે જ્યોતનો પ્રકાશ આવતો બંધ થઈ અંધારું છવાઈ જાય છે. પરંતુ, પાટિયાની પાછળ તો પ્રકાશ ફેલાયેલો હોય જ છે. દીપક આડેના આવરણના કારણે આપણે દીપકને કે તેમાંથી નીકળતા પ્રકાશને જોઈ શકતા નથી—અનુભવી શકતા નથી, તેથી એમ ના કહેવાય કે દીપક અને પ્રકાશનું અસ્તિત્વ નથી. તેનું અસ્તિત્વ તો પહેલાં હતું તેવું અને તેટલું જ છે, પરંતુ તેની આડે આવેલ આવરણના કારણે તે આપણી દૃષ્ટિથી માત્ર ઓઝલ થઈ જાય છે. આવી જ રીતે અમુક સમયે ચંદ્ર પણ આપણી દૃષ્ટિથી ઓઝલ થઈ જાય છે. બાકી તેનું અસ્તિત્વ પૂર્ણરૂપે સતત અવકાશમાં હોય જ છે. તેથી તેનો લાભ વધતે-ઓછે અંશે આપણને સતત મળતો જ હોય છે. આ જ રીતે અવકાશમાં રહેલ સૂર્ય તથા તારામંડળનું સમજવાનું છે. આમ, સૂર્યની ઉષ્ણતા અને પ્રકાશ તથા ચંદ્રની શીતળતા અને પ્રકાશ આપણને વધતાઓછા અંશે સતત મળતાં જ હોય છે.

બ્રહ્માંડના સમતુલન માટે સૂર્ય અને ચંદ્ર બેચની બરાબર અનિવાર્યતા રહેલી છે. સૂર્ય, પ્રકાશ અને ઉષ્ણતા આપે છે. ચંદ્ર, પ્રકાશ અને શીતળતા આપે છે. બ્રહ્માંડનું

સમતોલન જળવાઈ રહે તે માટે ઉષ્ણતા અને શીતળતા બેયનું પ્રમાણ બરાબર જળવાઈ રહે તે અત્યંત જરૂરી છે. જો આ પ્રમાણ બરાબર જળવાઈ ન રહે અને તેમાં વધ-ઘટ થાય તો બ્રહ્માંડનું સમતોલન ખોરવાઈ જાય છે. અનુભવીઓએ કહ્યું છે કે, “યથા બ્રહ્માંડે સો પિંડે”. એટલે કે જે કાંઈ બ્રહ્માંડમાં છે તે સઘળું પિંડ કહેતાં શરીરમાં છે. એટલે કે જે નિયમ બ્રહ્માંડને લાગુ પડે છે તે શરીરને પણ લાગુ પડે છે. તેથી શરીરમાં પણ બ્રહ્માંડની જેમ ઉષ્ણતા અને શીતળતાનું પ્રમાણ જો બરાબર જળવાઈ રહે, તો શરીરનું સમતોલન, તંદુરસ્તી, કાર્યક્ષમતા સારી રીતે જળવાઈ રહે છે. પરંતુ, તેમાં વધઘટ થાય તો તે ખોરવાઈ જાય છે. તો, શરીરમાં ઉષ્ણતા અને શીતળતાનું સમશીતોષ્ણ પ્રમાણ કેવી રીતે જળવાય છે તે સમજવું જરૂરી છે. જો તે બરાબર સમજ્યા હોઈએ તો તે પ્રમાણ વધુમાં વધુ યોગ્ય રીતે જળવાઈ રહે તે માટે સભાનતાપૂર્વક પ્રયત્ન કરી શકીએ. આપણી નાસિકાને બે નસકોરાં આવેલાં છે. ડાબા નસકોરાને ઈડા અથવા ચંદ્રનાડી કહેવામાં આવે છે, જ્યારે જમણા નસકોરાને પિંગલા અર્થાત્ સૂર્યનાડી કહેવામાં આવે છે. જેમ સૂર્ય-ચંદ્રમાંથી મળતી ઉષ્ણતા અને શીતળતાને લીધે બ્રહ્માંડનું સમતોલન જળવાઈ રહે છે તેમ શરીરમાં ઉષ્ણતા અને શીતળતાનું પ્રમાણ સૂર્ય-ચંદ્રનાડી દ્વારા જળવાઈ રહે છે. સામાન્ય મનુષ્યની શ્વસનક્રિયા એક સાથે બે નસકોરાંથી, અર્થાત્ નાડીથી થતી નથી. ચોવીસ કલાકમાં અતિઅલ્પ સમય માટે જ તે બેય નસકોરાથી થતી હોય છે. બાકીના સમયમાં તો તે એક જ નસકોરાથી-નાડીથી થતી હોય છે. જ્યારે ડાબી નાડીથી, અર્થાત્ ચંદ્રનાડીથી શ્વસનક્રિયા ચાલતી હોય છે ત્યારે શરીરમાં શીતળતાનું પ્રમાણ વધે છે અને જમણી નાડીથી, અર્થાત્ સૂર્યનાડીથી શ્વસનક્રિયા ચાલે છે ત્યારે શરીરમાં ઉષ્ણતાનું પ્રમાણ વધે છે. આમ, ચોવીસ કલાક દરમ્યાન અમુક સમય ચંદ્રનાડી અને અમુક સમય સૂર્યનાડી ચાલતી હોય છે. આમ બેય નાડી દ્વારા થતી શ્વસનક્રિયા યોગ્ય પ્રમાણમાં થાય તો શરીરમાં શીતળતા અને ઉષ્ણતાનું યોગ્ય પ્રમાણ જળવાઈ રહે છે. પરિણામે શરીરનું સંતુલન, આરોગ્ય - કાર્યક્ષમતા સારી રીતે જળવાઈ રહે છે. તેમાં વધ-ઘટ થતાં તે અસંતુલિત થઈ જાય છે. આ પ્રમાણની જાળવણી માટે પ્રાણાયામને તથા યોગ્ય લયથી

કરવામાં આવતા મંત્રજાપને વિશેષરૂપે સહાયક ગણવામાં આવ્યા છે. તેથી સૌ કોઈએ સદ્ગુરુદેવના માર્ગદર્શન નીચે તેનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ. આ વાત થઈ સામાન્ય મનુષ્યની, પરંતુ યોગીઓને દીર્ઘકાલીન અભ્યાસના પરિણામે બેય નાડી વધુ સમય એક સાથે ચાલતી હોવાથી શરીરમાં શીતળતા અને ઉષ્ણતાનું પ્રમાણ સારી રીતે જળવાઈ રહે છે. તેથી તેઓ તીવ્ર કાર્યક્ષમતા સહિત સ્વસ્થ દીર્ઘાયુ ભોગવે છે. પરિણામે મનુષ્યજીવનની સાર્થકતા જેમાં રહેલી છે તે મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે અવિરત પુરુષાર્થના સહારે પરમ પદને પામે છે.

તો આપણે આગળ એ વાત તાત્ત્વિક રીતે સમજ્યા કે સૂર્ય-ચંદ્ર-તારા એ બધાનું અસ્તિત્વ પૂર્ણરૂપે અવકાશમાં સતત રહેલું છે. પરંતુ, આપણી દૃષ્ટિમર્યાદાના કારણે અમુક સમયે આપણે પ્રત્યક્ષરૂપે તેમને જોઈ શકતા નથી. તે સમયે તે આપણી દૃષ્ટિથી ઓઝલ થયા હોય છે. પરંતુ, અજ્ઞાનતાવશ આપણે એમ માનીએ છીએ કે સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્ત થયો; ચંદ્રોદય અને ચંદ્રાસ્ત થયો. આમ, ઉદય અને અસ્તની સાથે આપણે ગણતરી કરીએ છીએ કે એક દિવસ, બે દિવસ, એક માસ, બે-પાંચ માસ, એક-બે-પાંચ-દશ વર્ષ વ્યતીત થયાં. આમ, આપણે સમય, અર્થાત્ કાળવ્યતીત કરી રહ્યા છીએ. હરક્ષણે આપણું જીવન વ્યતીત થઈ રહ્યું છે, ટૂંકાઈ રહ્યું છે.

આ વાતને સમજાવતાં ભર્તૃહરિએ સુંદર રજૂઆત કરી છે કે—

“ભોગા ન ભુકતા વયમેવ ભુકતા તપો ન તપમ્ વયમેવ તપાઃ ।
કાલો ન યાતો વયમેવ યાતા તૃષ્ણા ન જીર્ણા વયમેવ જીર્ણાઃ ॥”

ભાવાર્થ : આજ સુધી હું એમ માનતો હતો કે ભોગોને હું ભોગવી રહ્યો છું, પરંતુ ભોગોએ મને ભોગવી નાખ્યો-વૃદ્ધ કરી નાખ્યો. આજ સુધી મને એમ હતું કે, હું તપ તપી રહ્યો છું, પણ હવે ખબર પડી કે, તપે મને તપાવી નાખ્યો. હું આજ સુધી એમ માનતો હતો કે, કાળ વહન થઈ રહ્યો છે, પરંતુ જ્યારે મૃત્યુ સામે આવીને ઊભું રહ્યું ત્યારે ખબર પડી કે, કાળ નહીં, પરંતુ હું વ્યતીત થઈ ગયો. મારી એવી માન્યતા હતી કે, સતત વિષયો ભોગવી ભોગવીને તૃષ્ણા જીર્ણ થઈ જશે, પણ હવે ખબર પડી કે વિષયો ભોગવી ભોગવીને તૃષ્ણા નહીં, પણ હું પોતે જ જીર્ણ થઈ ગયો.

જો આપણે સદ્ગુરુદેવના પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ સાંનિધ્યમાં પૂર્ણ ભક્તિ-પ્રેમ-નિષ્ઠાપૂર્વક રહીએ તો તેમની કૃપાથી આપણને એ સનાતન સત્યની સમજણ પ્રાપ્ત થાય છે કે હરક્ષણે આપણે વ્યતીત થઈ રહ્યા છીએ, એટલે કે મૃત્યુની સમીપ જઈ રહ્યા છીએ. તે સત્યને બરાબર સમજી, જીવનમાં ઉતારી, આપણે પૂરા વ્યતીત થઈ જઈએ તે પહેલાં સદ્ગુરુદેવના ચીંધ્યા રાહે પુરુષાર્થના બળે આગળ વધી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી લઈએ, મોક્ષને પામીએ. મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા સ્વસ્થ તન-મનની ઘણી જ આવશ્યકતા રહેલી છે. જો તે સ્વસ્થ હોય તો કલ્યાણને પામવા જરૂરી સાધન-ભજન વધુ સારી રીતે ઉત્સાહપૂર્વક કરી શકાય. આપણું શરીર પંચમહાભૂતનું બનેલું છે. જેમ જેમ સમય જાય છે, તેમ તેમ અમુક ઉંમર સુધી તેનો વધારો થવાથી આપણો શારીરિક-માનસિક વિકાસ થતો રહે છે, પરંતુ અમુક ઉંમર પછી તે શરીરમાંથી ઓછાં થતાં જાય છે, તેથી તન-મનની તંદુરસ્તી કથળે છે. તેથી શક્ય હોય તેટલો વધુ સમય તન-મનની તંદુરસ્તી જળવાઈ રહે તે માટે આપણે કુદરતમાંથી પંચમહાભૂતના સૂક્ષ્માતિસૂક્ષ્મ અણુ-પરમાણુ સરળતાથી અને સહજ રીતે પ્રાપ્ત કરવા માટે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. તેને અનુરૂપ જીવન જીવવાની પદ્ધતિને કેળવવી જોઈએ. આકાશતત્ત્વનો લાભ લેવા માટે ખુલ્લા મસ્તકે દરરોજ નિયમિત અમુક સમય આકાશ નીચે રહેવું જોઈએ. વળી, ખુલ્લા પગે અને મસ્તકે વહેલી સવારે બગીચામાં ફરવું જોઈએ. આથી પૃથ્વી અને આકાશતત્ત્વનો વિશેષ લાભ પ્રાપ્ત થાય છે. સાથે સાથે પ્રાણવાયુનો પણ વિશેષ લાભ મળે છે કે, જે તંદુરસ્તી માટે અતિઆવશ્યક છે.

આજના આ શરદપૂર્ણિમાના કાર્યક્રમ ઉપરથી અમને પણ અમારા બચપણની યાદ તાજી થઈ આવી. અમે નાના હતા ત્યારે દરરોજ રાત્રે વહેલા સૂઈ જતા. પરંતુ, શરદપૂર્ણિમાની રાત્રીએ અમારા મામા દૂધ-પૌઆનો પ્રયોગ કરતા અને મોડી રાત સુધી ચાંદનીમાં તેને રાખતા. દૂધ-પૌઆ ખાવાની લાલચે અમે એ રાત્રીએ મોડા સુધી જાગી દૂધ-પૌઆ ભરેલા વાસણની ચોકી કરતા, જેથી બિલાડી તેને ખરાબ કરી નાખે નહીં. મોડી રાત્રે મામા અમને તે દૂધ-પૌઆ આપતા. તે ખાઈને પછી અમે મોડેથી સૂઈ જતા. આમ બચપણની યાદ આજે તાજી થઈ.

પરમાત્માની કૃપાથી આજે શરદપૂર્ણિમા નિમિત્તે આયોજિત કાર્યક્રમનો સાત્ત્વિક લાભ તમે સૌ પ્રેમથી લઈ રહ્યા છો તે નિમિત્તે ઘણી તાત્ત્વિક વાતો થઈ. તેનો લાભ પણ સૌને મળ્યો તે ખૂબ જ આનંદદાયક છે. આમ, કોઈ ને કોઈ નિમિત્તે તમે સૌ તકઝડપી લઈને કલ્યાણમાર્ગમાં આગળ વધવાનો સંનિષ્ઠ પ્રયત્ન કરી આગળ વધી રહ્યા છો અને બીજાને તે માટે પ્રેરણા આપી રહ્યા છો તે માટે સૌને ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ છે. આવાં કલ્યાણકારી કાર્યો તમે સૌ ખૂબ જ પ્રેમ અને ઉત્સાહથી કરી શકો તે માટે ખૂબ ખૂબ શક્તિ-મતિ આપે તેવી પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય, તો જ આપણી જય.

ઓમ્ નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ હર.

ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી

તા. ૧૮-૧૦-૨૦૧૪

સંકલન : શશિકાન્ત પટેલ

ઓમ્ પરિવારના આધ્યાત્મિક વડા અને ભક્તોના પ્રાણાધારા પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજની જન્મતિથિ આસો વદ દશમ છે. દર વરસે આ દિવસને પૂજ્યશ્રીના ભક્તો ભેગા મળી અતિ પ્રેમ-આનંદ-ઉત્સાહ-પૂર્વક “ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી” તરીકે ઊજવી ધન્યતા અનુભવે

છે. દર વરસની જેમ આ વરસે પણ તા. ૧૮-૧૦-૨૦૧૪ને શનિવારના રોજ વિક્રમ સંવત ૨૦૭૦ની આસો વદ દશમ હતી. સૌ ભક્તોએ ભેગા મળી દર વરસની જેમ આ વરસે પણ આસો વદ દશમના દિવસે “ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી” ના અલોકિક મહોત્સવની ખૂબ જ ભક્તિભાવપૂર્વક ઉજવણી

કરી. આ પ્રસંગે પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવે વિડિયો કોન્ફરન્સના માધ્યમ દ્વારા ઉપસ્થિત સૌ કોઈ ઉપર પરમપદને પામવામાં સહાયરૂપ એવી કલ્યાણકારી આશીર્વાચનની જે અસીમકૃપા વરસાવી તેને નીચે મુજબ રજૂ કરવાનો નમ્ર પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

પ.પૂ. સદ્ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી મહારાજનાં આશીર્વાચન.

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને તેમની જય, તો જ આપણી જય.

સર્વેનું સ્વાગત-વંદન, અભિનંદન-આશિષ.

આજે તમે સૌ “ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી” એટલે કે તમારા ગુરુદેવના જન્મદિનની ઉજવણી માટે એકઠા થયા છો. તમારા સૌમાં હરખનો પાર નથી. તેથી તો આ ઉત્સવમાં ભાગ લેવા દૂરદૂરથી ઉત્સાહભેર ઉપસ્થિત થયા છો. કેટલાક ભક્તો એવા પણ છે કે જેમને અમારા જન્મદિનની અને તે નિમિત્તે ઊજવાતા કાર્યક્રમની ખબર જ નથી. તેમને તો માત્ર ગુરુપૂર્ણિમાના ઉત્સવની જ ખબર છે. તેથી તે લોકો ગુરુપૂર્ણિમાએ તો ઉપસ્થિત રહે છે, પરંતુ આજના કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત રહેતા નથી. આજે આ શરીરને છવાસીમું વર્ષ પૂરું થયું. આવતી કાલે સત્યાસીમું વર્ષ શરૂ થશે. અહીં વરસની ગણતરી શરીર સાથે એટલા માટે કરી કે સમયની સાથે પંચમહાભૂતથી બનેલું શરીર જ વહી રહ્યું હોય છે. જન્મ-બચપણ-યુવાની-બુઢાપો અને મૃત્યુ આ બધી અવસ્થા શરીરને જ લાગુ પડે છે. તેની અંદર રહેલો આત્મા કે જેને આધારે આ શરીર કાર્યરત છે તે આત્મા તો અજર-અમર-પ્રકૃતિના નિયમથી પર છે. તેને આ અવસ્થા લાગુ પડતી નથી. તમારા સૌનો અમારા પ્રત્યે ખૂબ ખૂબ નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ છે તેનો અમને ખૂબ જ આનંદ છે. તે માટે આપણા સૌ ઉપર વરસી રહેલી પરમાત્માની કૃપા જ કારણભૂત છે. તે પ્રેમને કારણે જ અમારા જન્મદિનની શુભેચ્છા પાઠવવા દેશ-વિદેશમાંથી ભક્તોના ઘણા જ ફોન સતત આવી રહ્યા છે. તે સૌએ તમને બધાને પણ જય નારાયણ પાઠવ્યા છે. છેલ્લે છેલ્લે લંડનથી સુરેશભાઈ અને પુષ્પાબેન પણ કાર્યક્રમનો લાભ લેવા ઉપસ્થિત થઈ ગયાં. તેઓ ભારત આવ્યાં તો છે વહેવારિક કામે, પરંતુ તેમને કાર્યક્રમની જાણ થઈ, તો તેનો લાભ લેવા ઉપસ્થિત થઈ ગયાં. કલ્યાણકામીઓ આવી તકની રાહ જ જોતા હોય છે. જો મળે તો તરત જ ઝડપી લે છે.

અમેરિકાથી ગોપાલભાઈએ કેક મોકલાવી છે. ઘરે જે કોઈ હતા તે સૌએ તેની પ્રસાદી લીધી. તેઓ તો કાર્યક્રમમાં ઉપસ્થિત સૌ કોઈ માટે કેક મોકલવાનું કહેતા હતા, જેથી સૌને પ્રસાદીનો લાભ મળે. પરંતુ અમે તેમને તે માટે ના પાડી. આ બધું કહેવા પાછળનો મુખ્ય આશય એ છે કે તમારા સૌનો અમારા પ્રત્યે કેટલો બધો નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ રહેલો છે તે જાણી સૌને વધુ ને વધુ આનંદ થાય. જ્યાં સાચો નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ રહેલો છે ત્યાં પરમ આનંદની અનુભૂતિ તેની સાથે જ જોડાયેલી હોય છે. આવો પ્રેમ રાખનાર અને પામનાર બન્નેને તેની સાથે જોડાયેલા પરમાનંદની અનુભૂતિ થતી હોય છે. આમ, નિઃસ્વાર્થ, પ્રેમ અને આનંદ બંને એકબીજા સાથે સહજ રીતે જોડાયેલા હોય છે. જો સમાજમાં, તેમાં રહેનાર સૌ કોઈ પરસ્પર આંતર નિઃસ્વાર્થભર્યું જીવન જીવે તો સમાજમાં અશાંતિ-દુઃખ વેર-ઝેરનું પ્રમાણ ઘટે. પરિણામે સૌ કોઈ જીવનમાં વધુ સુખ-શાંતિનો અનુભવ કરે, તો સમાજનો સાચો-સારો વિકાસ થયો કહેવાય.

આપણે છેલ્લે ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવની ઉજવણીની આમંત્રણપત્રિકા સૌને મોકલી હતી. તેની સાથે ઓમ્ પરિવાર તરફથી પ્રગટ થયેલ સત્સાહિત્ય પ્રચારપત્રિકા નં. ૧૧૭ પણ મોકલવામાં આવી હતી. તેમાં વિકાસ અંગેની ઘણી જ તાત્વિક સમજણ રજૂ કરવામાં આવી છે. વિકાસ એટલે શું? વિકાસ કોનો? વિકાસ કોના દ્વારા? વિકાસ કરવો એટલે શું કરવું? વિકાસ અંગેની આવી બધી તાત્વિક સમજ તેમાં રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે. અત્યારે ચારે બાજુ જે વિકાસની વાતો થઈ રહી છે તે માત્ર ભૌતિક વિકાસ અંગેની જ વાતો થઈ રહી છે. તે માટે અવનવી વિજ્ઞાનની શોધખોળ થઈ રહી છે. તેનો સમાજમાં બેફામ રીતે વિપુલ પ્રમાણમાં ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે. પરંતુ આવો ભૌતિક વિકાસ ક્ષણભંગુર-અકલ્યાણકારી-વિનાશકારી અને દુઃખદાયક જ હોય છે. ભૌતિક વિકાસ જન્મ-મરણના ચક્રાવે ચડાવનારો હોય છે. સમાજમાં ગુનાખોરી-સ્વચ્છંદતા-રોગોનું પ્રમાણ ભૌતિક વિકાસથી ઓછું થતું દેખાતું-અનુભવાતું નથી, પરંતુ તે તો દિન-પ્રતિદિન વધી જ રહ્યું છે. પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ સારો લાગતો ભૌતિક વિકાસ ભ્રામક અને અંતે દુઃખદાયક જ હોય છે. આવા વિકાસથી બચપણ-યુવાની-બુઢાપાનો કમ બદલી શકાતો નથી, કે રોગ-જરા-મૃત્યુને અટકાવી શકાતાં નથી. અકાળે થતા મૃત્યુને કોઈ રોકી શકતું

નથી. કોઈ બચપનમાં કે કોઈ જુવાનીમાં મૃત્યુ પામતા હોય છે. માતા-પિતા જીવતાં હોય અને બાળક મૃત્યુ પામે છે. પતિ જીવિત હોય અને પત્ની મૃત્યુ પામે છે. આમ જીવિત જન પોતાનાં આશ્રિતોને કે આશ્રયદાતાઓને અકાળે મૃત્યુ પામતાં જોઈ ખૂબ ખૂબ દુઃખી થઈ જતા હોય છે. તો, વિકાસ તો એવો હોવો જોઈએ કે જેનાથી આવી વિષમ પરિસ્થિતિમાંથી વધુમાં વધુ પ્રમાણમાં સમાજને-સમાજના લોકોને મુક્તિ મળે. પરિણામે દુઃખ-અશાંતિમાંથી બચી જવાય. તો તેવો વિકાસ છે આધ્યાત્મિક વિકાસ. આધ્યાત્મિક વિકાસ જન્મ-મરણના ચક્રરાવામાંથી છુટકારો અપાવે છે. તેનાથી શાશ્વત પરમાનંદની અનુભૂતિ કરાવતી કલ્યાણકારી શાંતિ અને સુખને પામી શકાય છે. આવા આધ્યાત્મિક વિકાસથી આત્યંતિક સુખ એટલે કે એવું સુખ કે જે કદી પણ દુઃખમાં પરિણમતું નથી તેને પામી શકાય છે. આત્યંતિક સુખની પ્રાપ્તિને જ મોક્ષ કે પરમપદની પ્રાપ્તિ કહેવાય છે. મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયો છે તો આ જન્મે જ મોક્ષને પામવાનો સંનિષ્ઠ પુરુષાર્થ કરી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાનો છે. મનુષ્યજન્મે મુખ્ય ધ્યેય મોક્ષને પામવાનું જ હોવું જોઈએ. તે આધ્યાત્મિક વિકાસથી જ શક્ય છે. માટે આધ્યાત્મિક વિકાસ એ જ સાચો અને મુખ્ય વિકાસ છે. ભૌતિક વિકાસને તો આધ્યાત્મિક વિકાસને સહાયરૂપ માનવો જોઈએ, તેને જ મુખ્ય માનવો જોઈએ નહીં. જો આવો વિકાસ થાય તો સમાજની, તેમાં જીવતા સર્વેની સાચી ઉન્નતિ થાય. વિકાસ થાય, સમાજમાં રોગો-ગુનાખોરી-સ્વચ્છંદતાનું પ્રમાણ ઘટે; સમાજ ખરેખર પ્રેમ-આનંદ સ્વરૂપ બની રહે. સૌ કોઈ સાચાં સુખ-શાંતિને પામે. લોકોમાં “હું” અને “મારું”ના બદલે “આપણે” અને “આપણું”ની ભાવના પ્રબળ બને, પરસ્પર ત્યાગની ભાવના વધે. પરિણામે સંપમાં વધારો થાય. સંપની ભાવના વધતાં સંઘબળમાં વૃદ્ધિ થાય. તેથી અશક્ય લાગતાં કઠિન કાર્ય પણ સહેલાઈથી અને ઝડપથી સારી રીતે થઈ શકે. આમ, જો આવો આધ્યાત્મિક વિકાસ વાસ્તવમાં કરવામાં આવે તો જ સાચો વિકાસ થયો-કર્યો કહેવાય. તે માટે સૌ કોઈએ નિષ્ક્રમાભાવે એટલે કે ફળની અપેક્ષા વિના કર્મશીલ બનવું જોઈએ. જે કાંઈ કરીએ છીએ તે પ્રભુ પ્રીતિ અર્થે કરીએ છીએ તેવા દૃઢ ભાવથી સર્વે કાર્ય કરવાં જોઈએ. જીવનમાં જો કોઈની પાસેથી અપેક્ષા રાખવી જ હોય તો સદ્ગુણોની-સાત્ત્વિકતાની-

આધ્યાત્મિકતાની રાખવી જોઈએ કે જે કલ્યાણપથમાં આગળ વધી, મોક્ષને પામી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવાના પુરુષાર્થમાં સહાયભૂત થાય કે જે સદાય આપણી પાસે જ રહે. કોઈની પણ પાસે કોઈ પણ જાતની ભૌતિક અપેક્ષા રાખવી જોઈએ નહીં. કેમકે, તેવી અપેક્ષા તો ક્ષણભંગુર અને માયામાં લપટાવી જન્મ-મરણના ચક્રરાવામાં નાખનારી હોય છે. જીવન જીવવા માટે ભૌતિક સાધનની જરૂરત તો પડે છે. આપણે પર્યાપ્ત ભૌતિક સાધનોના સહારે સંતોષપૂર્વક જીવવાને બદલે વધુ સાધન પ્રાપ્ત કરવા બીજા પાસે અપેક્ષા રાખતા હોઈએ છીએ. આમ આપણે બીજા મનુષ્ય પાસે જે ભૌતિક સાધનની અપેક્ષા રાખતા હોઈએ છીએ તે આપણને આપી આપીને કેવું અને કેટલું આપી શકે તે પણ પોતાની મર્યાદામાં રહીને જ આપી શકે. વળી, તેની પાસે જે કાંઈ સાધનસામગ્રી છે તે પણ તેને પરમાત્માની કૃપાથી જ પ્રાપ્ત થઈ હોય છે. તો પછી જેમની કૃપાથી તેને પ્રાપ્ત થયું છે તે પરમ કૃપાળુ પરમાત્મામાં અતૂટ શ્રદ્ધા રાખી તેની પાસે જો માંગીએ તો તે એટલું આપે કે જે કદી ખૂટે જ નહીં. આ વાતને એક દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજાવે:

એક બાદશાહ પોતાના રાજ્યમાં ગુપ્ત વેશે ફરવા નીકળ્યો હતો. ફરતાં ફરતાં તે એક ગાઢ વનમાં જઈ ચડ્યો. વનમાં ફરતાં ફરતાં તે વનમાંથી બહાર નીકળવાનો માર્ગ ભૂલી ગયો. વનમાં બહુ જ ભટક્યો, પરંતુ બહાર નીકળવાનો માર્ગ મળ્યો નહીં. રાજાપાટના લીધે તે થાક-ભૂખ-તરસથી લોથપોથ થઈ ગયો હતો. તેવામાં તેને એક ખેડૂત મળ્યો. ખેડૂતે બાદશાહને જંગલમાંથી બહાર નીકળવાનો માર્ગ બતાવ્યો. બાદશાહે જતી વખતે પોતાની ઓળખ આપી. ખેડૂતને કહ્યું કે, તારે ગમે ત્યારે કોઈ પણ જરૂરત હોય તો મારી પાસે આવજે. હું તને તે અવશ્ય આપીશ. આમ કહી બાદશાહે ખેડૂતને પોતાની નિશાની રૂપે અંગૂઠી આપી અને ચાલ્યો ગયો. ખેડૂત તો પોતાના જીવનથી ખુશ હતો. તેને કશાયની જરૂર ન હતી. આ પ્રસંગને બે-ત્રણ વર્ષ થયાં ત્યાં રાજ્યમાં સખત દુકાળ પડ્યો. ખેડૂતને તથા તેના પરિવારને ખાવાનાં ફાંફાં થઈ ગયાં. તેથી તેને વિચાર આવ્યો કે, બાદશાહે કહ્યું હતું, તો લાવ ત્યારે તેમની પાસે જઈને દુષ્કાળના આ કપરા સમયમાં અનાજની જરૂર છે તો તે તેમની પાસે માગું. આમ વિચારી ખેડૂત બાદશાહના મહેલે જઈ બહાર ઊભેલા સૈનિકને બાદશાહની અંગૂઠી બતાવી બાદશાહને મળવા

માટે કહ્યું. સૈનિકે ખેડૂતને કહ્યું કે, બાદશાહ નમાજ પઢી રહ્યા છે, તે પૂરી થાય પછી મળી શકાશે. ખેડૂત બહાર ઊભો ઊભો, બાદશાહ નમાજ પઢી રહ્યા હતા તે જોતો હતો. નમાજ પછી બાદશાહ ખેડૂતને મળ્યા અને પૂછ્યું કે, બોલ તારે શેની જરૂર છે? હું તને તે આપીશ. ખેડૂતે હસીને બાદશાહને કહ્યું કે, હવે મારે તમારી પાસેથી કાંઈ જ જોઈતું નથી. કેમકે, તમે જેની પાસે માગી રહ્યા છો તેની પાસે જ સીધું હું માગી લઉં કે જેથી પછી ક્યારેય કોઈની પાસે માગવું પડે નહીં.

કહેવાનો અર્થ એ છે કે, અન્યોની પાસે આપણી જરૂરિયાતોની પૂર્તિ માટે આશા રાખવાના બદલે “હાથીને મણ અને કીડીને કણ” આમ સૌની જરૂરિયાત પ્રમાણે આપવાવાળા પરમાત્મા પાસે જો માગીએ તો તે એટલું આપે કે જે કદી પણ ખૂટે નહીં. પછી ક્યારે પણ કોઈની પાસે માંગવાનો વખત જ ઊભો ન થાય. તે માટે આપણા હૃદયમાં પરમકૃપાળુ પરમાત્મા પ્રત્યે અખૂટ દૃઢ શ્રદ્ધા-ભક્તિ હોવા જરૂરી છે. આ દૃષ્ટાંત એક સામાયિકમાં વાંચાવામાં આવેલું. આપણી ટી.વી.ની ધાર્મિક ચેનલોમાં પણ જીવનઉપયોગી, સમાજના ઉત્કર્ષની તાત્વિક સમજણની વાતો જુદાજુદા સંતો તેમના સત્સંગ પ્રવચનમાં સતત રજૂ કરતા હોય છે.

હમણાં ટી.વી.ની એક ધાર્મિક ચેનલમાં એક સંન્યાસી મહારાજનું પ્રવચન અમે સાંભળી રહ્યા હતા. મહારાજશ્રીનું શરીર ભરાવદાર છે, પરંતુ આંખે અંધ છે. પ્રવચનમાં તેઓએ કહેલું કે, આપણે આપણી દીકરીઓને જોધાબાઈ બનાવવાની નથી, પણ ઝાંસીકી રાણી લક્ષ્મીબાઈ બનાવવાની છે. લક્ષ્મીબાઈને બિરદાવતાં કવિઓએ કહ્યું છે, કે “ખૂબ લડી મદદની વહ તો ઝાંસીવાલી રાની થી.” તેમના આ મુજબના કહેવા પાછળ રહેલા ગર્ભિત અર્થને સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. અત્યાર સુધી સમાજમાં નારીને તેના ઉપર થતા અનેક અત્યાચાર-અન્યાયને મૂંઝે મોઢે સહન કરનારી સહનશીલતાની મૂર્તિ, લાચાર-બેબશ-પરવશ એવી દબાયેલ-કચડાયેલી અબળાના રૂપે માનવામાં - જોવામાં આવી રહી છે. સદીઓથી નારીની આવી જ છબી સૌના મનમાં અંકિત થઈ ગયેલી જોવા મળે છે. નારીના આવા સ્વરૂપને વર્ણવતાં મૈથિલીશરણ ગુપ્તે કહ્યું છે કે—

“અબળા જીવન હાય, તેરી કરુણ કહાની;
આંચલ મેં હૈ દૂધ, ઔર આંખો મેં પાની.”

અત્યાર સુધી ભલે નારીને અબળા માનવામાં આવી હોય, પરંતુ ખરેખર નારી એ તો નારાયણી છે. સંત-મહાત્મા-શૂરા-સતી-જતીને જન્મ આપનારી વાત્સલ્યમૂર્તિ છે. તે પરિવારના માટે ભલે બધું જ સહન કરે, પરંતુ જરૂર પડે અન્યાય-અત્યાચાર સામે રણચંડી બનીને ઝઝૂમનારી શક્તિનો અવતાર છે. તે અબળા નહીં, પરંતુ પ્રબળા છે. નારીના આ સ્વરૂપને અમે આ રીતે રજૂ કર્યું છે.

“પ્રબળા જીવન વાહ, તેરી અમર કહાની;
આંચલ મેં હૈ બુધ, ઔર આંખો મેં ભવાની”.

આમ, નારી અબળા નહીં પરંતુ પ્રબળા છે. તે પોતાના બાળકોમાં સુસંસ્કારોનું સિંચન કરી સમાજનું ઉત્થાન કરનારી મહાશક્તિ પણ છે. હમણાં જ ટી.વી.માં બીજા એક સંન્યાસી મહારાજનું પ્રવચન સાંભળવામાં આવ્યું હતું. તેઓ કહેતા હતા કે—

“ભક્ત સમુદાય મને બહુ મોટો જ્ઞાની સંત માને છે. પરંતુ, હું મારી માતાને ખૂબ પ્રેમ કરું છું. કેમકે, આજે હું જે કાંઈ પણ છું, તે મારી માતાને આભારી છે. રામભક્તિના સંસ્કાર મને નાનપણથી જ મારી માતા પાસેથી મળ્યા છે.”

આ વાત કરીને એમણે બાળકમાં નાનપણથી જ આપવામાં આવતા સંસ્કારની કેટલી બધી મહત્તા છે તે જણાવી દીધું. જે બાળકમાં નાનપણથી જ તેના માતા-પિતા-વડીલો તરફથી સત્ય-ધર્મ-સંયમ-નિયમના સુસંસ્કારોનું સિંચન પ્રેમપૂર્વક સતત થતું રહે, તો બાળકના જીવનનું ઘડતર તેને અનુરૂપ થાય છે. પરિણામે મોટો થતાં તે જીવનમાં સહનશીલતા-સંતોષ-ત્યાગ-વિનમ્રતા-સંયમ-નિયમ જેવા સદ્ગુણોને સહારે સાચાં સુખ-શાંતિને પામે છે. દરેક પરિસ્થિતિમાં તેનું જીવન હર્યુભર્યું રહે છે. કહેવત છે ને કે, “કુમળા છોડને જેમ વાળીએ તેમ વળે.” બાળકનું મન-સમજણ કુમળા છોડ જેવી છે. તેને બાળપણથી જ જેવા સંસ્કારોનું સિંચન કરવામાં આવે તેને અનુરૂપ તેના જીવનનું ઘડતર થાય છે. આપણે એ વાત સતત કરીએ છીએ કે, બાળકને વારસામાં માલ-મિલકત-ધન-સંપત્તિ નહીં આપીએ તો ચાલશે, પરંતુ, તેને સુસંસ્કારોનો વારસો અચૂક આપવો જોઈએ. જો તેને સુસંસ્કારોનો વારસો આપ્યો નહીં હોય અને

માત્ર માલ-મિલકત-ધન-સંપત્તિનો જ વારસો આપ્યો હશે તો તે બાળક સુસંસ્કારોના અભાવના કારણે મોટો થતાં સ્વચ્છંદી થઈને કુસંગમાં ચડીને બધું જ ઉડાવી દેશે, અંતે દુઃખી થશે. પરંતુ, બીજું નહીં આપતાં માત્ર સુસંસ્કાર વારસામાં આપ્યા હશે તો તેના સહારે બીજું બધું પ્રાપ્ત કરી લેશે. જીવનમાં સુખ-શાંતિ પામશે. દરેક માતા-પિતા-વડીલજનો પોતાનું બાળક મોટું થઈ જીવનમાં સુખ-શાંતિ પામે તેવું જ ઈચ્છતાં હોય, તે દુઃખી થાય તેવું ક્યારે પણ ઈચ્છતાં ન હોય તે સ્વાભાવિક છે. આ માટે બાળકને નાનપણથી જ સુસંસ્કારનો વારસો આપવો અત્યંત જરૂરી છે. તેથી જો નાનપણથી જ સુસંસ્કારનાં બીજ બાળકના હૃદયમાં-માનસમાં દૃઢપણે નિરૂપિત થયાં હશે તો, તે મોટો થતાં કર્મધીન કદાચ તેને વ્યવસાય ગમે તે અપનાવવો પડ્યો હોય, પણ તેનામાં નિરૂપિત થયેલા સુસંસ્કારનાં બીજ કદી પણ એળે જતાં નથી. સમય આવે તે અંકુરિત થાય છે. તેના જીવનવ્યવહારમાં સહજ રીતે તે જણાઈ આવે છે. આ વાતને એક દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ:

વિવેકાનંદ અમેરિકા જવાના હતા તેથી તેમના સ્નેહી-મિત્રવૃંદે તેમને શુભેચ્છા આપવા એક સમારંભનું આયોજન કરેલ. એ સૌ સમાજના ચાલુ રંગે રંગાયેલા હોવાથી તેઓ પ્રસંગ અને વ્યક્તિની ગરિમા સમજી શક્યા નહીં. તેથી સમારંભમાં મનોરંજન માટે એક નાયનારીને બોલાવી હતી. વિવેકાનંદે આ વાત જાણી, એટલે તેઓ જે હોલમાં સમારંભમાં રાખવામાં આવ્યો હતો ત્યાં ગયા નહીં. પરંતુ તેની બાજુના મકાનમાં જ્યાં તેમનો ઉતારો હતો ત્યાં જ બેસી રહ્યા. નાયનારીને ખબર પડી કે આધ્યાત્મિક સંત વિવેકાનંદજીના વિદાયસમારંભમાં તેને નાયગાન કરવા માટે બોલાવી છે, તેથી વિવેકાનંદ સમારંભમાં ઉપસ્થિત થયા નથી. આથી તેને ખૂબ જ દુઃખ થયું. તેથી નૃત્ય કરતાં કરતાં તેણે સુંદર પંક્તિઓ લલકારી કે—

“એક લોહા પૂજા મેં રાખત, એક બધીક ઘર પારો;
યહ દુવિધા પારસ નહી જાનત, કંચન કરત ખરો.”

શું કહ્યું? એક લોખંડના ટુકડામાંથી ભગવાનની મૂર્તિ બનાવી મંદિરમાં રાખવામાં આવે છે. લોકો શ્રદ્ધા અને ભક્તિપૂર્વક તેની પૂજા કરે છે. જ્યારે બીજો લોખંડનો ટુકડો

કે જેમાંથી પારધીના બાણની આગળનો તીક્ષ્ણ ભાગ બને છે, જેનાથી પારધી પોતાના સ્વાર્થ માટે નિર્દોષ જીવોનો સંહાર કરે છે. આમ છે તો બન્ને લોખંડના ટુકડા જ, પરંતુ એકની પૂજા થાય છે, જ્યારે બીજો સંહાર કરે છે તેથી તેને સૌ ધિક્કારે છે. પરંતુ, પારસમણિ તે બંનેમાં કોઈ જ ભેદ રાખતો નથી. તે તો પોતાના સંપર્કમાં આવતા તે બેઉને સોનું બનાવી જ દે છે. તેવી જ રીતે જગતમાં સજ્જન અને દુર્જન આમ બે પ્રકારના સ્વભાવવાળા મનુષ્યો હોય છે. છે તો બંને મનુષ્ય જ, પરંતુ સજ્જન પોતાની સજ્જનતાને કારણે પોતાને પડતી તકલીફોને હસતામુખે સહન કરી નિષ્કામ ભાવે બીજાને મદદરૂપ થાય છે. તેથી જગતમાં સૌ કોઈ તેનો આદર કરે છે. જ્યારે દુર્જન, સ્વાર્થ-કપટમાં જ રચ્યો-પચ્યો રહી લોકોને દુઃખી કરે છે. તેથી આવા દુર્જન લોકોથી સૌ કોઈ દૂર જ રહેતા હોય છે, તેને ધિક્કારે છે. ગુરુ-સંતો આવા સજ્જન-દુર્જન મનુષ્યનો ભેદ રાખતા નથી, પરંતુ પોતાના સંપર્કમાં આવનાર હરકોઈને ગુરુ બનાવી દે છે. પારસમણિ તો પોતાના સંપર્કમાં આવનાર દરેક લોખંડને સોનું બનાવી દે છે, તેને પારસમણિ બનાવતો નથી. જ્યારે ગુરુજનો તો પોતાના સંપર્કમાં આવનાર સૌ કોઈને ગુરુ બનાવી દે છે. ગુરુ બનાવે છે એટલે, સાચી સમજમણમાં ગુરુ બનાવી દે છે એમ સમજવાનું છે.

તો આવા ગહન તાત્ત્વિક અર્થથી ભરેલો દોહો તે નાયનારીએ ગાયો. તે સાંભળી વિવેકાનંદને તે નાયનારી પ્રત્યે ખૂબ આદર ભાવ જાગ્યો. તેઓ જ્યાં તેમનો વિદાય સમારંભ રાખવામાં આવેલ તે હોલમાં ગયા. નાયનારીએ વિવેકાનંદને પ્રણામ કર્યા. તેઓ સમારંભમાં ઉપસ્થિત થયા એટલે તેમનો ખૂબ આભાર માની ધન્યતા અનુભવી.

તો મુખ્ય વાત એ છે કે, મનુષ્યનો કર્માનુસાર વ્યવસાય ગમે તે હોય, તે પોતાના વ્યવસાયથી સારો કે ખરાબ નથી હોતો. જેમ કે, રોહીદાસ ચમાર હતા. તેમનો વ્યવસાય ચમારનો હતો. પરંતુ તેમનું હૃદય શુદ્ધ-પવિત્ર હતું. તેઓ કર્માનુસાર ચમારનો વ્યવસાય કરતા હતા, પરંતુ તે પ્રત્યે જળકમળવત્ રહી પ્રભુભક્તિમાં એકલીન રહેતા હતા. તેથી તેઓ સંત રોહીદાસ તરીકે આધ્યાત્મિક જગતમાં આદરને પાત્ર બન્યા. સૌ કોઈ આજે પણ તેમને અને તેમના રચેલાં

પદોને પ્રેમપૂર્વક યાદ કરે છે. આમ, જો મનુષ્ય પોતાનો વ્યવસાય કરતાં કરતાં પણ તે પ્રત્યે જળકમળવત્ રહી પોતાના તન-મનને શુદ્ધ રાખી પવિત્ર જીવન જીવે તે અગત્યનું છે. આવો મનુષ્ય ઘૃણાને પાત્ર નહીં, પરંતુ આદરને પાત્ર છે. તો, મનુષ્ય પોતાના કર્મથી સજ્જન કે દુર્જન કહેવાય છે. પરંતુ ગુરુ-સંતો તો પોતાના સંપર્કમાં આવનાર સર્વેનું કલ્યાણ જ કરતા હોય છે, ચાહે તે સજ્જન હોય કે દુર્જન હોય તેનો ભેદ તેઓ રાખતા નથી. તેઓ તો પોતાના સંપર્કમાં આવનાર સર્વેને પરમપદની પ્રાપ્તિ અંગેની સાચી સમજણમાં ગુરુ બનાવવા અનેક યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા સતત પ્રયત્ન કરતા જ હોય છે. તે માટે થઈને પોતાને જે કાંઈ પણ સહન કરવું પડે તે હસતામુખે સહી લેતા હોય છે. આમ, ગુરુ-સંતો કૃપા કરી આત્મકલ્યાણની જે સાચી સમજ આપે છે તે સમજવાની, તે મુજબ જીવન જીવવાની શક્તિ તો સાંનિધ્યમાં આવનારની ક્ષમતા ઉપર આધાર રાખે છે. તે જેટલું અને જેવું સમજવા સક્ષમ હોય એટલું અને એવું જીવનમાં અપનાવી તે મુજબ કલ્યાણપથમાં આગળ વધે છે. આને એક દૃષ્ટાંત દ્વારા સમજાવે.

શાળામાં શિક્ષક એક સાથે પચ્ચીસ-પચાસ વિદ્યાર્થીઓને ભણાવતા હોય છે. શિક્ષક બધા જ વિદ્યાર્થીઓને એકસરખું જ ભણાવે છે. પરંતુ દરેક વિદ્યાર્થી પોતપોતાની ક્ષમતા મુજબ તેને સમજે છે. પછી જ્યારે વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા થાય છે ત્યારે તેઓ જેવું અને જેટલું સમજ્યા હોય છે તે મુજબ જવાબ લખે છે. પરિણામે વિદ્યાર્થી ૧-૨-૩-૫-૧૦ વગેરે નંબરે પરીક્ષામાં પાસ થાય છે.

આવી જ રીતે ગુરુ-સંતો કોઈપણ જાતનો ભેદ રાખ્યા સિવાય પોતાના સંપર્કમાં આવનાર સૌનું કલ્યાણ કરવા સતત એકસરખો જ પ્રયત્ન કરતા હોય છે, સૌને કલ્યાણપથમાં આગળ વધી કૈવલ્ય-મોક્ષ-મુક્તિ-આત્યંતિક સુખ પ્રાપ્ત કરવાની સાચી સમજણરૂપી માસ્તરચાવી આપવાનો પ્રયત્ન કરે છે. જો આપણે તેમના સંપર્કમાં પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ રીતે સતત રહીએ તો કલ્યાણપથમાં આગળ વધી શકીએ છીએ.

આજના આ “ઓમ્ ગુરુદેવ જયંતી”ના ઉત્સવમાં ઉપસ્થિત સૌ કોઈની વાત કરીએ તો આજથી પાંચ-સાત-દશ વર્ષ પહેલાં આપણું જીવન-સમજણ કેવી હતી અને આજે તેમાં

કેટલું પરિવર્તન આવી ગયું છે તેનું બારીકાઈથી નિરીક્ષણ કરીશું તો સમજાઈ જશે. સૌ કોઈ પોતપોતાની સમજ પ્રમાણે મનમાં ભાવ રાખી ઓમ્ પરિવારના કાર્યક્રમમાં આવતા રહ્યા, ઓમ્ પરિવારનું સત્સાહિત્ય વાંચતા રહ્યા, અવાર-નવાર અમારી પાસે ઉપસ્થિત થતા રહ્યા, તો આજે સૌના જીવનમાં પ્રેમ-શ્રદ્ધા-ભક્તિ-નિષ્ઠા-બહુજન હિતાય-સુખાયનાં લોકકલ્યાણનાં કાર્યો નિષ્કામભાવે કરવાની સાચી સમજણ દૃઢ બની. સૌ કલ્યાણપથમાં આગળ વધી રહ્યા હો અને તેમ કરવા બીજાને પ્રેરણા આપી રહ્યા હો. આમ, જીવનમાં કેટલું બધું પરિવર્તન આવી ગયું છે તે દેખાઈ આવે છે.

તો, આમ આપણે મનમાં ગમે તે ભાવથી-આશાથી સદ્ગુરુદેવ પાસે જઈએ, પરંતુ તેઓ તો આપણા ભાવ-આશા મુજબ નહીં, પરંતુ તેમની પાસે જે કલ્યાણકારી સાચી સમજણનો અખૂટ ભંડાર છે તે જ સૌને આપે છે. આપણે સૌ પણ કોઈ ને કોઈ નિમિત્તે મોક્ષમાર્ગમાં આગળ વધવામાં સહાયરૂપ એવા આધ્યાત્મિક કાર્યક્રમોનું આયોજન કરી તેનો લાભ લેવા ભેગાં થઈએ છીએ. આવા કાર્યક્રમોમાં પરમાત્માની કૃપાથી થતા આત્મિક ઉન્નતિકારક કલ્યાણકારી સત્સંગમાં સાચી સમજણની વાતો સતત સાંભળીએ છીએ તેને અનુરૂપ જીવન જીવી જીવનમાં સાચાં-શાશ્વત સુખ-શાંતિને પ્રાપ્ત કરતાં કરતાં સાચા વિકાસના પંથે આગળ વધી રહ્યા છીએ તે ખૂબ જ આનંદની વાત છે. સાચો વિકાસ એટલે ભૌતિક વિકાસ નહીં, પરંતુ આધ્યાત્મિક વિકાસ સમજવાનો છે. કેમકે, ભૌતિક વિકાસથી સાહ્યબી તો મળે છે, પરંતુ સંતોષનો અભાવ હોય છે. તેથી જીવનમાં અશાંતિ-અજંપો રહે છે. પરિણામે દુઃખની જ પ્રાપ્તિ થાય છે. જ્યારે આધ્યાત્મિક-આત્મિક વિકાસથી કદાચ સાહ્યબી— સ્થૂળ સગવડો ઓછી- મળે કે ન પણ મળે, પણ સંતોષનો ભાવ દૃઢપણે સ્થિર થયેલો હોય છે. પરિણામે દુઃખ-અશાંતિ-અજંપામાંથી મુક્તિ અવશ્ય મળે છે. જીવનમાં સુખ-શાંતિનો અનુભવ અને આનંદ સતત પ્રાપ્ત થાય છે. આમ, મનુષ્યજન્મમાં સૌ કોઈ કાયમી સુખ-શાંતિ પ્રાપ્ત થાય તેવું જ ઈચ્છે છે. આ માટે આધ્યાત્મિક-આત્મિક વિકાસ અનિવાર્ય છે. કેમકે, ભૌતિક વિકાસથી ઈચ્છાઓનો અંત નથી આવતો, પરંતુ તે તો દિન-રાત વધતી જ રહે છે. એક સંતોષાતાં બિલાડીના ટોપની જેમ બીજી ચાર ઊભી થાય છે. તે ન સંતોષાતાં દુઃખી

થઈએ છીએ. પરંતુ, આધ્યાત્મિક વિકાસથી સંતોષની પ્રાપ્તિ થાય છે, તેથી દરેક પરિસ્થિતિમાં જીવનમાં સુખ-શાંતિનો જ અનુભવ અને આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી જ પંતજલિ મુનિએ યોગશાસ્ત્રના સાધનપાઠના સૂત્ર નં-૪૨માં કહ્યું છે કે—
“સંતોષાદનુત્તમઃ સુખલાભઃ”

કહ્યું છે કે, સંતોષથી મળતું સુખ ઉત્તમમાં ઉત્તમ સુખ છે કે જેનાથી વધુ સારું સુખ બીજું કોઈ હોઈ ન શકે. તો, આમ, જીવનમાં સમજણપૂર્વક સંતોષરૂપી ગુણ દટપણે આત્મસાત્ થાય તો પરિણામે જીવન સુખપૂર્વક વ્યતીત થાય છે. તેથી જ જે વિકાસથી વધુમાં વધુ સંતોષની પ્રાપ્તિ થાય તે જ ખરો વિકાસ કહેવાય. સંતોષની પ્રાપ્તિ આધ્યાત્મિક વિકાસથી જ થાય છે. માટે સમાજમાં આધ્યાત્મિક વિકાસની અનિવાર્યતા ખૂબ જ છે. આ સિવાયનો વિકાસ કે જે માત્ર ભૌતિક વિકાસ છે તે મૃગજળ સમાન છે. આપણે જીવનનાં પચ્ચીસ-પચાસ-સિત્તેર વરસ સુધી માત્ર ભૌતિક વિકાસ માટે જ, અને તેમાંથી સુખ-શાંતિ પામવાની ભ્રમણામાં જ પ્રવૃત્ત રહ્યા. આમ ને આમ મૃત્યુની સમીપ જઈ પહોંચ્યા. છતાં પણ આપણે સાવધાન થયા નહીં અને માત્ર ભૌતિકતામાં જ આપણું મન લાગેલું રહ્યું. આમ, અજ્ઞાનતાવશ જીવનપર્યંત આપણે એમ જ માનીએ છીએ કે આ તો સમયરૂપી કાળ વહી રહ્યો છે. એક વાર સૂર્ય ઊગે અને આથમે એટલે એક દિવસ વહી ગયો, પૂરો થયો તેમ ગણતરી કરીએ છીએ, આમ, સૂર્યના ઊગવા અને આથમવાની ગણતરીથી સમય-કાળ રૂપી દિવસ-મહિના-વરસ વહી રહ્યાં છે તેમ માનીએ છીએ. હકીકતમાં તો સૂર્ય નથી ઊગતો કે આથમતો. તે તો તેના સ્થાને કાયમ સ્થિર જ છે. પરંતુ, આપણી દૃષ્ટિમર્યાદાના કારણે આપણને તે ઊગતો અને આથમતો લાગે છે. સૂર્ય અને આપણી વચ્ચે એક આવરણ આવતાં આપણી દૃષ્ટિમર્યાદાના કારણે આપણે તેને જોઈ શકતા નથી તેથી તે આથમી ગયો છે એમ માનીએ છીએ. તેથી તેનો ઉદય થયો તેમ પણ માનીએ છીએ. આ વાતને એક દૃષ્ટાંતથી સમજાવે—

એક દીપક તેની જગ્યાએ સ્થિર રહી પ્રકાશ ફેલાવી રહ્યો છે. આપણી અને દીપકની વચ્ચે જ્યારે આવરણ આવે છે ત્યારે આપણને દીપક દેખાતો નથી. તેથી તે દીપકનું અસ્તિત્વ નથી રહેતું તેમ માનીએ તો તે આપણું અજ્ઞાન છે. દીપક તો

તેની જગ્યાએ સ્થિરરૂપે રહેલો જ હોય છે અને પ્રકાશ આપી જ રહ્યો હોય છે. પરંતુ આપણી અને તેની વચ્ચે આવેલ આવરણના કારણે તેને જોઈ શકતા નથી. આપણી અને દીપક વચ્ચેથી જ્યારે આવરણ-પડદા હટી જાય છે ત્યારે પાછો આપણને દીપક અને પ્રકાશ દેખાય છે.

આમ સૂર્ય-ચંદ્ર-તારા તેમની જગ્યાએ સ્થિર જ છે અને કાયમ છે. તે નથી ઊગતા કે આથમતા. તેથી તેમના ભ્રામક ઉદય અને અસ્ત સાથે આપણે જે કાળ-સમય વહી રહ્યાની ગણતરી કરતા હોઈએ છીએ તે આપણું અજ્ઞાન છે. સમય, કાળ તો સ્થિર જ છે, તે વહી નથી રહ્યો, પરંતુ આપણે વહી રહ્યા છીએ. આ વાતને સમજાવતાં ભર્તૃહરિએ કહ્યું છે કે—

“ભોગા ન ભુકતા વયમેવ ભુકતા, તપો ન તપ્તમ્ વયમેવ તપ્તાઃ; કાલો ન યાતો વયમેવ યાતા, તૃષ્ણા ન જીર્ણા વયમેવ જીર્ણાઃ.”

ભાવાર્થ : આજ સુધી હું એમ માનતો હતો કે, ભોગોને હું ભોગવી રહ્યો છું, પરંતુ ભોગોએ મને ભોગવી નાંખ્યો; વૃદ્ધ કરી નાંખ્યો. આજ સુધી હું એમ માનતો હતો કે, હું તપ તપી રહ્યો છું, પરંતુ હવે ખબર પડી કે, તપે મને તપાવી નાંખ્યો. આજ સુધી હું એમ માનતો હતો કે, કાળ વહન થઈ રહ્યો છે, પરંતુ મૃત્યુ જ્યારે સામે આવીને ઊભુ રહ્યું ત્યારે ખબર પડી કે કાળ નહીં પરંતુ હું વ્યતીત થઈ ગયો. આજ સુધી એમ માનતો હતો કે, સતત વિષયભોગો ભોગવવાથી તૃષ્ણા જીર્ણ થઈ જશે, પણ હવે ખબર પડી કે, વિષયભોગો ભોગવીને તૃષ્ણા નહીં પરંતુ હું પોતે જ જીર્ણ થઈ ગયો.

આમ, કાળ વહી-વ્યતીત થઈ રહ્યો નથી. પરંતુ આપણે પોતે જ વ્યતીત થઈ રહ્યા છીએ. હરકણે મૃત્યુની સમીપ જઈ રહ્યા છીએ. તેથી આપણે વહેલાસર ચેતી જઈ ગુરુ-સંતોના પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ સાંનિધ્યમાં પ્રેમ નિષ્ઠા-ભક્તિપૂર્વક વધુ ને વધુ રહેવાનો પ્રયત્ન કરવો આવશ્યક છે. તેથી તેઓ કૃપા કરી આપણને સત્સંગના માધ્યમ દ્વારા સાચું-સાત્ત્વિક જીવન જીવવા માટે જે સાચી સમજણની વાતો અનેક યુક્તિ-પ્રયુક્તિથી સમજાવે છે તેને યથાયોગ્ય જીવનમાં ઉતારી તેને અનુરૂપ જીવન જીવી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરી લઈએ. તેને એળે જવા દઈએ નહીં. એટલે કે જીવનમાં વધુ ને વધુ

નિષ્કામ સત્કર્મોના આચરણ દ્વારા ખૂબ જ પૂણ્યનું ભાથું ભેગું કરી કેવલ્ય-મોક્ષ-આત્યંતિક સુખને પામીએ. આવો પુરુષાર્થ કરવો ત્યારે જ શક્ય બને કે, જ્યારે આપણું શરીર સ્વસ્થ-નીરોગી હોય. જો શરીર સ્વસ્થ-નીરોગી ન હોય તો આપણે ઈચ્છતા હોવા છતાં પણ સત્કર્મો કરવામાં શિથિલતા આવે છે, રુકાવટ ઊભી થાય છે. પરિણામે જીવનના મોક્ષરૂપી મુખ્ય ધ્યેયને પામવાના પુરુષાર્થમાં પાછા પડીએ છીએ. મનુષ્ય-જન્મ એળે જાય છે. તેથી આપણું શરીર સ્વસ્થ-નીરોગી રહે તે માટે શુદ્ધ-સાત્ત્વિક-સુપાચ્ય ભોજન કરવું અતિજરૂરી છે. ભોજન માટેની જરૂરી સામગ્રી મેળવવા ધનની આવશ્યકતા પડે છે. આ ધનનું ઉપાર્જન નીતિપૂર્વક થયેલું હોવું જરૂરી છે. જો અનીતિથી ધનનું ઉપાર્જન કરી તે ધન દ્વારા ભોજન પ્રાપ્ત કરીએ તો તેમાં સાત્ત્વિકતા હોતી નથી. પરિણામે આપણા વિચાર-વાણી-વર્તનમાં સાત્ત્વિકતા રહેતી નથી. તે મલિન થઈ જાય છે. કહ્યું છે ને કે, “અન્ન તેવો ઓડકાર.” આમ, અન્ન પણ આપણા જીવનમાં સાત્ત્વિકતાનો વધારો કરવામાં અગત્યનું પરિબિળ છે. તેથી જ આપણા શાસ્ત્રોમાં મોક્ષને પામવા માટે ચાર પુરુષાર્થચરણ દર્શાવ્યાં છે. આ ચાર ચરણ ધર્મ-અર્થ-કામ અને મોક્ષ છે. એનો સારાંશ એ છે કે ધર્મમય નીતિપૂર્વક જીવન જીવતાં જીવતાં ધનની પ્રાપ્તિ કરવી. તે રીતે પ્રાપ્ત કરેલા ધન દ્વારા કામનાઓની-ઈચ્છાઓની પૂર્તિ કરીએ તો મોક્ષને પામી શકાય. હવે કોઈ એવી દલીલ કરે કે ધર્મના રાહે નીતિપૂર્વક ધનની પ્રાપ્તિ એટલી નથી થતી કે જેથી પરિવારનું ભરણપોષણ થઈ શકે, તેથી અધર્મના રાહે, અનીતિપૂર્વક ધનની પ્રાપ્તિ કરવી પડે છે. તો, ભાઈ જો નીતિપૂર્વક ધનની પ્રાપ્તિમાંથી પરિવારનું ભરણપોષણ થતું ન હોય તો જરૂરિયાત ઊપર કાપ મૂકો, એટલે કે વધુ સાદગીભર્યું જીવો અથવા નીતિપૂર્વક ધન પ્રાપ્ત કરવા પરિવારનાં સૌ ભેગાં મળી પુરુષાર્થ કરો. વળી, પરિવારજનો કાંઈ આપણને એમ કહેતા નથી કે તમે અધર્મના રાહે અનીતિથી ધન પ્રાપ્ત કરી અમારું ભરણ-પોષણ કરો. તેથી આવી દલીલ કરનારની દલીલ પાયા વિહોણી છે. તેથી આપણે અનીતિપૂર્વક ધન પ્રાપ્ત કરવા જે અસત્કર્મોનું આચરણ કરીએ છીએ તેનાથી ઉદ્ભવતાં પાપકર્મોનાં બંધન આપણને પોતાને જ લાગે છે. જે યોગ્ય સમયે કર્મના અફર

સિદ્ધાંત મુજબ ભોગવવાં જ પડે છે. સત્કર્મોના ફળસ્વરૂપ સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે અને અસત્કર્મોના ફળસ્વરૂપ દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેથી જ ધર્મના રાહે નીતિપૂર્વક ધન મેળવી સૌ પરિવારજનોનું ભરણપોષણ કરવાનો જીવનમાં સભાનતાપૂર્વક પ્રયત્ન કરીશું, તો જ આપણું કલ્યાણ થશે. બાકી તો એક દિવસ સૌને મૃત્યુ ભરખી જ જવાનું છે. તેમાંથી કોઈ બચી શકતું નથી. તો, મૃત્યુ પહેલાં કેવું જીવન જીવવું તે આપણા પોતાના હાથની વાત છે. આ માટે સમાજમાં વધુ ને વધુ લોકોના દુઃખમાં ભાગીદાર થઈએ, આવાં દુઃખી જનોના જીવનમાં સુખ-શાંતિ પ્રસરે તે માટે પુરુષાર્થરૂપી વધુ ને વધુ નિષ્કામ સત્કર્મો કરતા રહેવું જોઈએ. નિષ્કામ સત્કર્મ એટલે એવું જીવન જીવીએ-કર્મ કરીએ કે જેમાં કોઈની પણ પાસેથી બદલાની સહેજ પણ ભાવના રહેલી ન હોય. તો જ કલ્યાણપદને પામી શકીએ. આવી સાચી સમજણની પરમ કલ્યાણકારી વાતો જો આપણે શ્રદ્ધા-પરોક્ષરૂપે રહીએ તો તેમની કૃપાસ્વરૂપે સત્સંગના માધ્યમ દ્વારા સાંભળવાનો લહાવો પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી જ જીવનમાં સત્સંગનું ઘણું જ મહત્ત્વ રહેલું છે. સત્સંગનું મહત્ત્વ દર્શાવતાં તુલસીદાસે કહ્યું છે કે—

“સાત સ્વર્ગ અપ વર્ગ સુખ, ધરી એક તુલા અંગ;
તુલસી તાહી સકલ મીલી, તુલે ન લવ સત્સંગ.”

જો ત્રાજવાના એક છાબડામાં સાત સ્વર્ગ અને મોક્ષનું સુખ મૂકવામાં આવે અને બીજા છાબડામાં એક ક્ષણના સત્સંગથી મળતા સુખને મૂકવામાં આવે તો સત્સંગવાળું છાબડું નમી જાય છે. આવો મોટો મહિમા સત્સંગનો બતાવવામાં આવ્યો છે.

ટેલિવિઝનમાં પણ દરરોજ જુદી જુદી ધાર્મિક ચેનલો ઉપર જુદા જુદા સંતોનું સત્સંગ પ્રવચન આવતું હોય છે. તેમાં ઘણી જ કલ્યાણકારી તાત્ત્વિક વાતોની જાણકારી મળતી હોય છે. હમણાં એક ચેનલમાં એક સંતનું પ્રવચન સાંભળ્યું હતું. તેઓ ગાયોની રક્ષા માટે આંદોલન ચલાવી રહ્યા છે. તેઓએ સરકાર પાસે ગાયોના રક્ષણ માટે પાંચ કાયદા કરવાની

માંગણી કરી છે. તેમાં એક માંગણી તો એવી છે કે જે કોઈ ગાયની હત્યા કરતાં પકડાય તેને ફાંસીની સજા થવી જોઈએ. આમ, ગાયોની રક્ષા માટે તેમણે ખૂબ જ મોટું અભિયાન ચાલુ કર્યું છે. આમ, ભારતમાં-વિશ્વમાં આવાં સાત્ત્વિક-કલ્યાણકારી-ક્રાંતિકારી અભિયાન કેટલાંય ચાલતાં હશે કે જેની આપણામાંથી ઘણાંયને જાણકારી હોતી નથી. જે કાંઈ જાણકારી છે તે ઓમ્ પરિવારની “બહુજન હિતાય-બહુજન સુખાય” માટેની જે કાંઈ પ્રવૃત્તિ કરવામાં આવી રહી છે તેના કારણે છે. આમ, આવી સાત્ત્વિક પ્રવૃત્તિઓની જાણકારીમાં સૌની સ્થિતિ કૂવામાંના દેડકા જેવી છે. કૂવામાં રહેતા દેડકાને કૂવો એ જ સમગ્ર દુનિયા લાગે છે. કૂવા બહારની દુનિયાની એને કાંઈ જ ખબર હોતી નથી. આપણે પણ આવી સ્થિતિમાંથી શક્ય એટલા વધુ બહાર નીકળવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. તે જાણકારીનો જીવનમાં યથાયોગ્ય અમલ

કરવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. જેથી કલ્યાણમાર્ગમાં વધુ સારી રીતે આગળ વધી મનુષ્યજન્મની સાર્થકતા માટેના પુરુષાર્થમાં ઉત્સાહ અને પ્રેમપૂર્વક વધુ સારી-ઝડપી રીતે આગળ વધી શકીએ. તમે સૌ શક્ય તેટલો વધુ ને વધુ આવો પુરુષાર્થ કરી રહ્યા છો તેનો આનંદ છે. પરમ્ કૃપાળુ પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે તેઓ સૌ ઉપર તેમની અહૈતુકી કૃપા વરસાવે છે તેવી સતત વરસાવતા રહી મનુષ્યજન્મ સાર્થક કરવા માટેનું પ્રેરકબળ વધુને વધુ આપે.

ફરી ફરી સૌને ખૂબ ખૂબ શુભેચ્છા-આશિષ.

સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવની જય. સત્ય અને ધર્મ એ જ આપણા ગુરુદેવ અને એમની જય, તો જ આપણી જય.

સર્વેને જય નારાયણ - જય ઓમ્ગુરુદેવ.

ઓમ્ નમઃ પાર્વતીપતયે હર હર મહાદેવ હર.

ઓમ્... ઓમ્... ઓમ્...

પત્રાંશ

શૈલબાલા પંડ્યા

સુપુત્રી : માતા ભગવતીદેવી શર્મા

વેદમૂર્તિ તપોનિષ્ઠ પં. શ્રીરામ શર્મા આચાર્ય

દિનાંક : ૧૫-૧૨-૨૦૧૪

આદરણીય ખાઈશ્રી

આપકા પત્ર મિલા । બિશ્વબોધોત્સવ સમારોહ કા આમંત્રણ પાકર હાર્દિક પ્રસન્નતા હુઈ । ઈસ આયોજન સે ભાવનાશીલ, ધર્મપ્રેમી પરિજનોં કો પ્રેરણા, દિશા વ બોધ પ્રાપ્ત હોગા । ઈસ મહોત્સવ કી સફલતા એવં સાર્થક્તા કે લિયે હમારી હાર્દિક શુભેચ્છા હૈ ।

इस कार्यक्रम में विभिन्न सम्प्रदायों एवं मतों के लोगो एकसूत्र में जोडने का प्रयास सराहनीय है । आज अपने देश-वासियों को एकता, समता व शुचिता का बोध कराना बहुत जरूरी है । विश्वशांति व सद्भाव की आज सर्वत्र आवश्यकता है ।

कार्यक्रम होने के बाद सभी विस्तृत समाचार लिख भेजना । यदि समय की अनुकूलता रहे तो शांतिकुंज के दिव्य वातावरण का लाभ लेने हेतु यहाँ अवश्य पधारना ।

आपकी बहिन

મનુભાઈ પંડિત

જીવનરમૂતિ સ્વાધ્યાય મંદિર,
મણિનગર.

તા. ૨૧-૧૨-૨૦૧૪

પરમ આદરણીય ગુરુજી તથા

ઓમ્ પરિવારના સાધકમિત્રો,

તમે સૌ ગુરુદેવની છાયામાં વર્ષમાં ઓછામાં ઓછા-ચાર વખત મિલન ગોઠવીને જે આત્મીયતા અનુભવો છો એવો ચીલો નામી સંસ્થાઓએ પણ પાડવા જેવો છે. તમારો ઉચ્ચ આદર્શ-ગુરુદેવ આલાપે છે: ‘તમારા માટે હું દેવસમાન છું. તમે મારે માટે દેવ સમાન છો.’ આવો આદર્શ જે ધરાવે, જ્યાં ધરાવે ત્યાં પરસ્પરના મતભેદો ઓગળી જાય, સ્નેહની હરિયાળી રચાય, આનંદનો ઉત્સવ ઊજવાય. વળી, તમે આ કાર્યક્રમ માટે ગ્રામક્ષેત્રને પસંદ કર્યું છે. ગામડામાં ઘણા વર્તમાન અપલક્ષણો એને ઘેરી વળ્યાં છે. પણ તમ જેવા વિચારકો જશો તો ત્યાંની શુદ્ધિમાં નવો મંડપ રચાશે.

આ પ્રસંગે-આ સમૈયામાં એકઠા મળેલ સૌ ગુરુ-ભક્તોને અમારા સ્નેહસ્મરણ સાથે ગુરુજીને વંદના !

મનુ પંડિત

એપ્રિલ-૨૦૧૫

રુતમ્બરા

૧૬

ગાયત્રી પરિવાર ટ્રસ્ટ, બીલીમોટ

તા. ૧૩-૧૨-૨૦૧૪

પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિક્ષુજી

આપશ્રીની નિયમિતતા બેમિસાલ છે અને આપશ્રીના આવા દરેક આમંત્રણમાં હમોને ઘણું બધું શીખવવાનું અને જાણવાનું મળે છે. હમો ટ્રસ્ટીઓ આપના ઋણી છીએ.

આપશ્રીએ કેટલાંક બેમિસાલ સત્યો આમંત્રણમાં લખ્યાં; વાંચી ખૂબ આનંદ થયો. સાથે સાથે શીખવાનો પણ આનંદ થયો, જે પૈકી ફક્ત બે જ સત્યો નીચે જણાવ્યાં છે.

(૧) સાચો સાધુ સમાજની સેવા તો કરે જ છે પરંતુ, પોતાનો પરિવાર નથી વધારતો, એટલા માટે કે એની (પોતાની) પ્રજાનો ભાર સમાજને ઉપાડવો ન પડે.

(૨) “ધડ લડે” નો સૂક્ષ્મ પ્રકાર

અમુક માણસો પરોપકાર અર્થે મરવાની પણ પરવા કર્યા વગર જીવનભર ઝઝૂમતા હોય છે. દૂષ્ટો સામે પડકારો ફેંકતી વખતે તેઓ માથું હાથમાં રાખીને જ પેંતરા ભરતા હોય છે. પોતાના કે પોતાના પરિવારના વ્યક્તિગત સુખની લેશમાત્ર પરવા તેમને હોતી નથી. સમયસર ભોજન કે આરામ વગેરે કાંઈપણ તેમને નથી મળતું, છતાંય તેઓ અન્યાય-અનીતિ સામે જીવનભર ઝઝૂમ્યા જ કરે છે. માથું પડવાની પરવા કર્યા વિના જ જેઓ સમાજને બેઠો કરવા માટે, લોકોના વહેમો ભ્રમો-દુર્ગુણો-વ્યસનો વગેરે કાઢવા

માટે હરદમ શૂરવીરતા ધારણ કરી રાખે છે તેઓનું “ધડ લડે છે” તેમ કહેવાય. “ધડ લડે” તેનો આ પ્રકાર “સૂક્ષ્મ” કહેવાય. “સૂક્ષ્મ પ્રકાર” ફક્ત સૂક્ષ્મ દષ્ટિવાળાને જ દેખાય છે. “સ્થૂળ પ્રકાર” સૌને દેખાય છે.

આપશ્રી તરફથી આવા પત્રો મળતા રહે એ જ અપેક્ષા અને મા ગાયત્રીને પ્રાર્થના કે આપશ્રીનાં આવાં વચનો, વાક્યો અને સુભાષિતો હમોને હંમેશાં મળતાં રહે.

ફરીથી આપનો આભાર માની વિરમું છું.

લિ.

ગાયત્રી પરિવાર ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીશ્રી, પરિજનો વતી,
ચંદુભાઈ કે. મોદીના જય માતાજી.

(ગાયત્રી શક્તિપીઠ, બીલીમોરા)

• • •

રમેશભાઈ ઓઝા, પોરબંદર

॥ શ્રી હરિ ॥

સુફલ મનોરથ હોડ તુમ્હારે

પ્રિય સ્વજન,

જયશ્રી કૃષ્ણ,

आप के यहां हो रहे मंगल प्रसंग पर हार्दिक
अभिनंदन और हृदय की शुभकामना ।

આશિષ ।

ભાઈ

જીવન-પાથેય

- યોગભિક્ષુ

- અશક્યની તીવ્ર ઈચ્છા મનુષ્યની બુદ્ધિને ભામાવી દે છે. પછી તે મનુષ્ય સારાસારનો વિવેક ચૂકી જાય છે અને તેથી પોતાને બેસવાની ડાળને પહેલી કાપે છે.
- કોઈ કોઈ મનુષ્યનો એવો સ્વભાવ હોય છે કે તે શઠ માણસનું ખોટું વર્તન પણ સહન કરી લે છે, પણ સરળ સ્વભાવના મનુષ્યના સારા વર્તનની પણ તે ટીકા કરે છે અને તેની સહાનુભૂતિના બદલામાં તેને ગાળો ભાંડે છે!

● ઓમ્ પરિવારના ઉત્સવો ●

હનુમાન જયંતી નિમિત્તે	અનિલભાઈ ગોવિંદભાઈ પ્રજાપતિ સી ૧/૧, ભદ્રેશ્વર સોસાયટી, અંકુર ચાર રસ્તા, નારણપુરા, અમદાવાદ-૧૩	૫-૪-૧૫, રવિવાર સવારે ૮.૩૦ થી ૧૧
--------------------------	---	------------------------------------

એપીપી ટ્રસ્ટના પ્રકાશનો

ગુજરાતી	રૂ. પૈસા
૧. ગુરુમહિમા (યોગરહસ્યોથી ભરપૂર) (બીજી આવૃત્તિ)	૫૫.૦૦
૨. મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાદ) (બીજી આવૃત્તિ)	૩૮.૦૦
૩. શાંતા (પાતંજલ યોગદર્શન-સાધનપાદ) (બીજી આવૃત્તિ)	૬૦.૦૦
૪. મારા ગુરુદેવ (જીવન અને સાધનાની અનુભૂતિ) (બીજી આવૃત્તિ)	૧૬.૦૦
૫. ઈશ્વરની ઓળખ (ઈશ્વર કોને કહી શકાય?) (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૦૯.૦૦
૬. મંત્રવિજ્ઞાન અને ધ્યાન (બીજી આવૃત્તિ)	૩૦.૦૦
૭. સત્સંગ-પરાગ	૦૨.૦૦
૮. નિર્ઝર ઝરા કો ગેબસે (વિશ્વઅશાંતિના અતિ ગુપ્ત કારણોની મૌલિક રજૂઆત)	૧૫.૦૦
૯. કિસકો લાગું પાય? (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૦૫.૦૦
૧૦. સ્વાધ્યાય (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૧૦.૦૦
૧૧. મારે સમાજને બેઠો કરવો છે. (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૨૪.૦૦
૧૨. પ્રેરણાસિંધુ (બીજી આવૃત્તિ)	૨૦.૦૦
૧૩. પ્રેરણાપીયૂષ (શ્રી ગુરુપ્રેમભિક્ષુજીના પ્રેરણાદાયી પત્રો)	૦૮.૦૦
૧૪. કંડુ અમૃત (ત્રીજી આવૃત્તિ)	૪૦.૦૦
૧૫. મૃતસંજીવની	૩૫.૦૦
૧૬. વીજળીના ઝબકારે	૯૦.૦૦
૧૭. આધ્યાત્મિક ગરબા (ક્રાંતિકારી તળપદી)	૧૫.૦૦
૧૮. ઓમનારાયણનાં ચિત્રો (મોટાં)	૦૫.૦૦
૧૯. ઓમનારાયણનાં ચિત્રો (નાનાં)	૦૩.૦૦
૨૦. અમૃત છલકાયું ભિક્ષુ જોળીએથી	૨૦.૦૦

રુતમ્બરા (ત્રિમાસિક) લવાજમ : ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૧૦૦.૦૦, આજીવન રૂ. ૫૦૦.૦૦

હિન્દી

૧. નિર્ઝર ઝરા કો ગેબસે (વિશ્વઅશાંતિના અતિ ગુપ્ત કારણોની મૌલિક રજૂઆત)	૧૦.૦૦
૨. ઈશ્વર કો પહચાન (ઓમ વિષેની વિસ્તૃત માહિતી)	૧૧.૦૦
૩. ક્રાંત-ચિંતન (પૂ. યોગભિક્ષુજી અને ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટનો પરિચય)	૧૭.૦૦
૪. મુક્તા (પાતંજલ યોગદર્શન-સમાધિપાદ)	૫૫.૦૦

English

1. Maitri (The Yoga-secret of Universal Peace)	2.50
2. Streaming from The invisible (The Subtlest causes of world unrest)	7.00
3. Easiest is Realization (Articles)	5.00
4. Why Meditation ?	3.00
5. Yogabhiikshu – An Introduction	5.00
6. I wish to Awaken The Society	10.00

ઓડિયો કેસેટ - સીડી

૧. સંગીતમય ગાયત્રી મંત્ર	૩૫.૦૦
૨. પૂ. યોગભિક્ષુજીનાં પ્રવચનો	૩૫.૦૦
૩. અલૌકિક ક્રાંતિકારી ગરબા	૩૫.૦૦
૪. સ્વાધ્યાય (ઓમ પરિવાર)	૩૫.૦૦
૫. ભજનો (સાદું સંગીત)	૩૫.૦૦
૬. ઓમ્યાલીસા	૪૦.૦૦
૭. ગુરુબાવની તથા ભજનો (સીડી)	૩૫.૦૦
૮. આરોગ્ય મંત્ર	૩૫.૦૦
૯. સંકટમોચન મંત્ર	૩૫.૦૦
૧૦. ઓમ નમઃ શિવાય	૩૫.૦૦
૧૧. ઓમ ગુરુદેવ પરમાત્મા	૩૫.૦૦

आश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।

(समाधिपाद के सूत्रों का भाषातुवाद)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है ऐसा पुरुषविशेष/चेतनविशेष आश्वर है।
- (२५) आश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) आश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) आश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

● द्रष्टना उद्देशो

(१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतन तत्त्व के जेनुं नाम प्रणव (ओम्-ॐ) छे तेनी प्रतीति जहुजनसमाजने कराववा प्रयत्न करवो. (२) 'योग'नो प्रचार, प्रसार अने संशोधन करवा प्रयत्न करवो. (३) समाजनुं नैतिक धोरण ठिंचुं लाववा माटे साहित्य द्वारा आध्यात्मिक ज्ञाननो प्रचार अने प्रसार करवानो प्रयत्न करवो. (४) आ उपरांत 'जहुजनहिताय-जहुजनसुभाय'ने लगतां कार्यो, जेवां के, केणवणी, तभीजी सारवार वगेरे करवा माटे प्रयत्न करवो.

આઇ સંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક વડા
પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી

PRINTED & PUBLISHED BY :-

Dr. S. S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARAPANDHYANBHIKSHU PARIVAR TRUST

(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

From : :-3/B, Palitadnagar Society, Naranpura, Ahmedabad-13

Printed at : Shardul Printing Press

Hon. Editor : Naishadh Vyas

I.T.Exe. DIT (E)/80G(5) / 252 / 2008-09

પ.પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગભિક્ષુજી
સાથેનાં સંસ્મરણોના તથા પ્રેરક
પ્રસંગોના લેખો આવકાર્ય છે.

લવાજમદર :

ત્રિવાર્ષિક સભ્ય(ભારતમાં) ... ₹	૧૦૦-૦૦
આજીવન સભ્ય(ભારતમાં) ... ₹	૫૦૦-૦૦
વાર્ષિક સભ્ય (પરદેશમાં) ... \$	૧૫-૦૦
આજીવન સભ્ય(પરદેશમાં) ... \$	૧૫૦-૦૦
છૂટક નકલની કિંમત ... ₹	૧૦-૦૦

લવાજમ મોકલવાનું કે

“રુતામ્બરા”ને લગતો પત્રવ્યવહાર

કરવાનું સ્થળ :

(૧) ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ (સ.સ. ભિક્ષુ)

૩/બ, પલિયડનગર,
સેન્ટ જેવિયર્સ હાઈસ્કૂલ રોડ,
નારણપુરા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩

(૨) નૈષઘભાઈ સી. વ્યાસ

“સ્વાશ્રય”,
૩. ગંગાધર સોસાયટી,
રામબાગ પાછળ, મણિનગર,
અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૮

સૂચના :-

(૧) લવાજમ ચેક દ્વારા અથવા મનીઓર્ડર દ્વારા “ઓ. પ્રે. પ. ટ્રસ્ટ” ના નામે મોકલવું. સાથે આપનું પૂરું નામ, સરનામું શુદ્ધ અક્ષરોમાં લખી મોકલવાં.

(૨) જે સભ્યના રહેઠાણનું સ્થળ બદલાયું હોય તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂરું સરનામું લખી મોકલવું, જેથી વ્યવસ્થાપકો દ્વારા અંક મોકલવામાં સરળતા રહે.

Web : www.aumparivar.com
E-mail : aumparivar@yahoo.com

Web : www.yogabhikshu.org
Facebook : [yogabhikshu.aumparivar](https://www.facebook.com/yogabhikshu.aumparivar)